

Onderzoek

Waarom mensen zich niet verdiepen in partnerpensioen

*Onderzoek in opdracht van
Pensioen kijker.nl*

Publicatie : november 2010
Projectleider : Vivianne Collee
Kennissgroep : Content unit Financiën
Datum : 9-11-2010

Copyright: © afdeling Onderzoek **Consumentenbond/Pensioen kijker.nl**

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	3.
1.1 Methode	3.
1.2 Resultaten kwalitatief onderzoek	3.
1.3 Resultaten eerste deel kwantitatief onderzoek	3.
1.4 Resultaten tweede deel kwantitatief onderzoek	4.
1.5 Conclusies	5.
1.6 Suggesties voor verbetering van partnerpensioenbewustzijn	7.
2. Methode	8.
2.1 Eerste deel kwantitatieve vragenlijst	8.
2.2 Tweede deel kwantitatieve vragenlijst	9.
2.3 Onderzoekspopulatie	9.
3. Resultaten	11.
3.1 Resultaten eerste deel van het onderzoek	11.
3.2 Resultaten tweede deel van het onderzoek	14.
3.3 Achtergrondinformatie	21.
4. Conclusies en aanbevelingen	23.
4.1 Conclusies	23.
4.2 Aanbevelingen	23.
Bijlagen	25.
I Tabellen	25.
II Enquête en categorieën	37.
III Antwoorden open vragen	43.
IV Kwalitatief onderzoeksverslag	46.
V Referenties	56.

1 Samenvatting

Het doel van het onderzoek is, een antwoord te vinden op de vraag:

Waarom verdiepen mensen zich niet in hun partnerpensioen?

1.1 Methode

Het onderzoek is uitgevoerd onder 566 respondenten en is representatief op basis van leeftijd en geslacht. Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van een vragenlijst. Deze vragenlijst is opgesteld aan de hand van de resultaten van een voorafgaand aan dit onderzoek uitgevoerd kwalitatief onderzoek. Dit kwalitatieve onderzoek bestond uit interviews waarin de respondent zelf aangaf waarom hij of zij zich niet in het partnerpensioen verdiept.

De meest voorkomende redenen die in de interviews werden aangegeven, zijn in dit kwantitatieve onderzoek gebruikt als stellingen. De respondenten konden aangeven in hoeverre dit voor hen ook een reden is om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen. Hierna werden de stellingen nogmaals aangeboden waarbij de respondenten gevraagd werd wat voor hen, de maximaal vijf, meest belangrijke redenen zijn om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen. Tot slot werden deze vijf redenen gerankt.

1.2 Resultaten kwalitatief onderzoek

Uit de resultaten van het kwalitatieve onderzoek bleek dat de mogelijke redenen waarom men zich niet in het partnerpensioen verdiept, zijn op te delen in grofweg vier categorieën. Deze zijn:

- *Verantwoordelijkheid*: het verantwoordelijkheidsgevoel ligt niet bij de mensen zelf
- *Aanname*: men doet aannames ten aanzien van het partnerpensioen waardoor men zich er niet verder in verdiept
- *Relevantie*: men ervaart het partnerpensioen als zijnde niet relevant
- *Systeem*: men ervaart het systeem rond het pensioen en het partnerpensioen als ingewikkeld.

1.3 Resultaten eerste deel kwantitatief onderzoek

In de analyse van de resultaten komt naar voren dat men de verantwoordelijkheid van het partnerpensioen voornamelijk bij zichzelf, de partner en het pensioenfonds of verzekeraar vindt liggen. Dit in tegenstelling tot het idee dat de verantwoordelijkheid voor het partnerpensioen ligt bij de overheid of de werkgever (zie tabel 1.3.1). Dit is in principe een goede indicatie, hieruit blijkt dat men de verantwoordelijkheid in ieder geval gedeeltelijk bij zichzelf vindt liggen. Uit de resultaten blijkt echter dat men het tevens (helemaal) eens is met de stelling: '*Wanneer mijn partnerpensioen niet goed gereld is, moet men mij daarvan op de hoogte stellen*' (zie tabel 1.3.2). Hieruit blijkt, dat wanneer er doorgevraagd wordt over de verantwoordelijkheid voor het partnerpensioen, men deze toch niet bij zichzelf vindt liggen.

Tabel 1.3.1 verantwoordelijkheid voor partnerpensioen

Verantwoordelijkheid voor mijn partnerpensioen ligt bij:	Frequentie				Modus
	(Helemaal) mee oneens	Neutraal	(Helemaal) mee eens	Totaal	
Pensioenfonds/ verzekeraar	93 16,4%	159 28,1%	314 55,5%	566 100%	(Helemaal) mee eens
Mijzelf	95 16,8%	154 27,2%	317 56%	566 100%	(Helemaal) mee eens
Mijn partner	65 11,5%	139 24,6%	362 64%	566 100%	(Helemaal) mee eens
Mijn werkgever*	162 28,60%	212 37,5%	133 23,5%	509 89%	Neutraal
De overheid	211 37,30%	229 40,5%	126 22,30%	566 100%	Neutraal

* Bij de keuze mijn werkgever zijn er missing values, aangezien er ook ZZP-ers deelnamen aan het onderzoek

De belangrijkste resultaten van het eerste deel van de vragenlijst, waarbij de respondent gevraagd werd aan te geven in hoeverre hij of zij het eens was met de aangeboden stellingen, zijn weergegeven in tabel 1.3.2. Deze tabel bevat de stellingen waarbij de respondenten het meer eens dan oneens zijn.

Tabel 1.3.2 redenen zijn om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen

Stelling	Frequentie				Modus
	(Helemaal) mee oneens	Neutraal	(Helemaal) mee eens	Totaal	
Aangezien ik mijn pensioen niet zelf kan kiezen, ga ik ervan uit dat alles goed geregeld is.	111 19,6%	202 35,7%	253 44,7%	566 100%	(Helemaal) mee eens
Pensioen in Nederland is goed geregeld, ik ga er daarom vanuit dat ook het partnerpensioen goed geregeld is.	N= 159 28,1%	236 41,7%	171 30,2%	566 100%	(Helemaal) mee eens
Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.	114 20,1%	240 42,7%	212 37,5%	566 100%	(Helemaal) mee eens
Wanneer mijn partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, moet dat aan mij gemeld worden.	75 13,30%	198 35%	293 52%	566 100%	(Helemaal) mee eens

Opvallend aan deze resultaten is dat drie stellingen komen uit de categorie *aanname*. Dit zijn de stellingen die eindigen met: *'ga ik er vanuit dat het partnerpensioen goed geregeld is'*. De enige andere stelling die naar voren komt uit de analyse van de resultaten behoort, zoals hierboven is vermeld, tot de categorie *verantwoordelijkheid*. Bovendien is te zien dat de stellingen waarmee de respondenten het (helemaal) mee eens zijn, geen stellingen bevatten uit de categorieën *relevantie* en *stysteem*. Hieruit is te concluderen

dat men wel degelijk beseft dat partnerpensioen voor mensen op dit moment relevant is. Er werd door de respondenten tevens aangegeven dat de ingewikkeldheid of het systeem waarop (partner-) pensioen is gebaseerd, geen reden is om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen.

1.4 Resultaten tweede deel kwantitatief onderzoek

De relevante resultaten van het tweede deel van het onderzoek staan in tabel 1.4. Deze tabel laat de stellingen zien die het meest zijn aangegeven als belangrijke redenen om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen, met de bijbehorende ranking. De stellingen zijn voor een groot deel in lijn met de bevindingen uit het eerste deel van de vragenlijst. De resultaten worden per categorie besproken.

Aanname

De categorie *aanname* bevat voor de respondenten de meest belangrijke redenen om zich niet te verdiepen in het partnerpensioen. De resultaten laten zien dat de stelling: *'Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is'* het meest wordt aangegeven (n= 160), als reden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen (tabel 1.4). Bovendien blijkt dit voor nog eens 30% van deze groep respondenten de belangrijkste reden te zijn. Deze stelling kwam tevens tijdens de eerste analyse naar boven waarmee het merendeel van de respondenten (37.5%) het (helemaal) mee eens is (tabel 1.3.2). Ook kwamen de stellingen: *'Aangezien pensioen niet iets is wat ik kan kiezen, ga ik ervan uit dat het goed geregeld is'* en *'Nederland heeft een goed pensioenstelsel, ik ga ervan uit dat mijn partnerpensioen goed geregeld is'* als belangrijke redenen naar voren om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen.

Verantwoordelijkheid

Opvallend in deze tabel is dat men de verantwoordelijkheid vindt liggen bij een ander in plaats van bij zichzelf. Dit is in lijn met de resultaten verkregen uit tabel 1.3.2, maar wederom gedeeltelijk in strijd met de bevindingen uit tabel 1.3.1. Hieruit blijkt dan men de verantwoordelijkheid voor het partnerpensioen onder andere bij henzelf vindt liggen wanneer het direct gevraagd wordt. Wanneer deze vraag echter minder direct gesteld wordt, is men snel geneigd de verantwoordelijkheid van zichzelf af te schuiven en bij een ander te leggen.

Relevantie

Stellingen ten aanzien van de *relevantie* scoorden wederom niet hoog. Er is één stelling die naar boven komt uit de analyse ten aanzien van de categorie relevantie: *'Als ik zou weten hoeveel geld ik later nodig zou hebben, zou ik me er meer in verdiepen'*. Het gaat hier om een relatief kleine groep respondenten (n=82; n totaal=495), echter deze stelling is voor hen erg belangrijk. Dit is te zien aan de ranking. Meer dan 50% van de respondenten, die deze stelling selecteerden, vinden dit ook de (of op één na) belangrijkste reden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen.

Systeem

Het is te zien dat de relevante resultaten tevens twee stellingen bevatten uit de categorie *systeem*. Bij deze stellingen geldt dezelfde uitleg als bij de stelling ten aanzien van de relevantie. Het gaat om een relatief kleine groep respondenten. Deze stellingen zijn voor deze groep echter zeer belangrijke redenen om zich niet in partnerpensioen te verdiepen.

Tabel 1.4 ranking van belangrijkheid stellingen

Stelling	Categorie	N=	Ranking	Modus	
Dat de pensioenen in Nederland goed geregeld zijn is de verantwoordelijkheid van de overheid, werkgevers en de pensioenfondsen/verzekeraars, dus mijn partnerpensioen ook.	Verantwoordelijkheid	89	1	48,3%	1
			2	18%	
			3	21,3%	
			4	11,2%	
			5	1,1%	
			Totaal	100%	
Aangezien pensioen niet iets is wat ik kan kiezen, ga ik ervan uit dat het goed geregeld is.	Aanname	110	1	27,3%	2
			2	30%	
			3	26%	
			4	15,5%	
			5	0,9%	
			Totaal	100%	
Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.	Systeem	108	1	34,3%	1
			2	26,9%	
			3	24,1%	
			4	10,2%	
			5	4,6%	
			Totaal	100%	
Nederland heeft een goed pensioenstelsel, ik ga ervan uit dat mijn partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	108	1	23,1%	2
			2	36,1%	
			3	22,2%	
			4	14,8%	
			5	3,7%	
			Totaal	100%	
Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	160	1	30,6%	1
			2	29,4%	
			3	22,5%	
			4	11,9%	
			5	5,6%	
			Totaal	100%	
De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.	Systeem	82	1	20,7%	2
			2	31,7%	
			3	20,7%	
			4	14,6%	
			5	12,2%	
			Totaal	100%	
Als ik zou weten hoeveel geld ik later nodig zou hebben, zou ik me er meer in verdiepen.	Relevantie	82	1	24,4%	2
			2	32,9%	
			3	18,3%	
			4	19,5%	
			5	4,9%	
			Totaal	100%	

1.5 Conclusies

De conclusie die uit deze resultaten getrokken kan worden, is dat de reden dat men zich niet verdiept in het partnerpensioen, voornamelijk ligt in het feit dat men aanneemt dat het partnerpensioen goed geregeld is.

Mensen denken dit, omdat men altijd premie heeft betaald. Ook het feit dat men weinig kan kiezen met betrekking tot de pensioenregeling draagt hier

aan bij. Tevens blijkt dat men het beeld heeft dat de pensioenen in Nederland goed geregeld zijn. Daarom gaat men ervan uit dat het partnerpensioen goed is geregeld.

Bovendien blijkt dat men de verantwoordelijkheid voor het partnerpensioen niet bij zichzelf vindt liggen. Wanneer de resultaten met elkaar in verband worden gebracht, is de conclusie dat men de verantwoordelijkheid voor het in orde zijn van het partnerpensioen vindt liggen bij het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar.

De redenen waarom mensen zich niet in het partnerpensioen verdiepen, hangen allemaal met elkaar samen.

1.6 Suggesties voor verbetering van partnerpensioenbewustzijn

Het partnerpensioenbewustzijn verhogen is een lastige taak. De oorzaak hiervan is dat, om het partnerpensioenbewustzijn te verhogen, ook het pensioenbewustzijn verhoogd moet worden. In dit onderzoek kunnen hier geen suggesties voor worden gedaan, aangezien dit buiten de scope van het onderzoek valt. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek kunnen echter wel algemene suggesties worden gedaan ten aanzien van het partnerpensioenbewustzijn.

Het feit dat men zich niet verantwoordelijk voelt voor het partnerpensioen kan door middel van betere communicatie verholpen worden.

Allereerst moet de aanname dat het partnerpensioen goed geregeld¹ is worden weerlegd. Wanneer men ervan uit gaat dat het partnerpensioen goed geregeld is, voelen mensen ook geen noodzaak zich hierin te verdiepen. Deze aanname zou in principe kunnen worden weerlegd door mensen een duidelijker beeld te geven van de hoogte van het partnerpensioen. Hierdoor zal het verantwoordelijkheidsgevoel ten aanzien van het partnerpensioen vergroot worden.

De gedachte *'ik heb altijd premie betaald'* en *'ik kan zelf niet kiezen voor mijn pensioenregeling'* zijn geen aannames die men snel kan veranderen. Het is van belang dat mensen succesvol worden aangesproken op hun verantwoordelijkheidsgevoel en dat zij een realistisch beeld hebben van het partnerpensioen. Als dat gerealiseerd is, kan verwacht worden dat deze aannames worden ontkracht.

---

¹ Dat wil zeggen: een voor iedereen adequaat niveau heeft.

2 Methode

De onderzoeksvraag 'Waarom verdiepen mensen zich niet in het *partnerpensioen*?' van dit onderzoek is in feite een kwalitatieve onderzoeksvraag. Het is echter niet mogelijk om met de grootte van het huidige sample ($N=566$) gebruik te maken van open vragen. Om deze reden is er voor aanvang van het huidige onderzoek een kwalitatief onderzoek gedaan. In dit kwalitatieve onderzoek zijn interviews afgenomen waarbij de respondenten zelf aangaven wat voor hen de reden is, om zich niet in het *partnerpensioen* te verdiepen. Uit de resultaten van de interviews is een trend te zien waarbij vier categorieën zijn te onderscheiden. Binnen deze vier categorieën zijn de verschillende aangegeven redenen te clusteren. Deze vier categorieën zijn:

- *Verantwoordelijkheid*
- *Aanname*
- *Relevantie*
- *Systeem*.

Het kwantitatieve onderzoek bestaat uit twee delen, in het eerste deel zijn alle stellingen aan de respondenten voorgelegd. Per stelling is gevraagd in hoeverre de respondent het met deze stelling eens is. De stellingen werden aangeboden met een 5-point Lickert scale, deze liep van helemaal mee oneens tot helemaal mee eens. In de analyse zijn de resultaten gehercodeerd naar (helemaal) mee oneens, neutraal en (helemaal) mee eens. Hierbij zijn helemaal mee oneens en oneens bij elkaar op geteld, evenals helemaal mee eens en mee eens.

Bij de categorie verantwoordelijkheid is tevens de mogelijkheid aangeboden om zelf een antwoord te formuleren. Dit is gedaan omdat het mogelijk is dat de instantie of persoon, die volgens de respondent verantwoordelijk is voor het *partnerpensioen*, niet bij de aangeboden opties stond.

2.1 Eerste onderdeel kwantitatieve vragenlijst

De redenen die in het kwalitatieve onderzoek naar voren kwamen zijn in dit kwantitatieve onderzoek opgenomen als stellingen (zie bijlage II). Deze stellingen zijn at random aangeboden aan de respondenten (zie bijlage IV).

Verantwoordelijkheid

Onder de categorie *verantwoordelijkheid* wordt verstaan dat men zich niet in het *partnerpensioen* verdiept doordat men zichzelf niet verantwoordelijk voelt voor het op orde zijn van het *partnerpensioen*.

Aanname

Met de categorie *aanname* wordt bedoeld dat men aanneemt dat het *partnerpensioen* goed geregeld is en zich daarom hier niet in verdiept. Deze aanname kan verschillende oorzaken hebben die allemaal zijn aangeboden in de verschillende stellingen.

Relevantie

De categorie *relevantie*, houdt in dat de reden dat men zich niet in het *partnerpensioen* verdiept, ligt in het feit dat men het *partnerpensioen* niet als relevant voor zichzelf ervaart. Dit kan evenals bij de categorie *aanname* verschillende oorzaken hebben. Deze zijn meegenomen in de verschillende stellingen.

Systemen

Tot slot bevat de categorie *systeem* de mogelijke redenen om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen, die te maken hebben met de ingewikkeldheid van, of met het vertrouwen in het Nederlandse pensioenstelsel.

2.2 Tweede deel kwantitatieve vragenlijst

In het tweede gedeelte van de enquête kregen de respondenten, die hadden aangegeven een lage of neutrale kennis te hebben van het partnerpensioen ($n=495$; 87,5%), deze stellingen nogmaals aangeboden. De respondent gaf hier de voor hem of haar vijf meest belangrijke redenen aan, waarom hij of zij zich niet in het partnerpensioen verdiept. Hierna werd gevraagd om deze redenen te ranken naar belangrijkheid, waarbij 1 stond voor de meest belangrijke reden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen.

De respondenten die hadden aangegeven veel kennis te hebben ten aanzien van het partnerpensioen, kregen in het tweede gedeelte van het onderzoek eveneens stellingen aangeboden. Dit waren echter andere stellingen dan de groep met een lage kennis ten aanzien van het partnerpensioen. Deze groep respondenten met veel kennis ($n=71$; 12,5%) kregen stellingen aangeboden die redenen bevatten waarom zij zich juist wel in het partnerpensioen hadden verdiept. Op dezelfde wijze als bij de groep respondenten met een lage kennis konden de respondenten hier maximaal vijf redenen kiezen die voor hen relevant waren. Hierna werd hun gevraagd deze te ranken in volgorde van belangrijkheid. Waarbij één stond voor de meest belangrijke reden om zich wel in het partnerpensioen te verdiepen. Tevens werd de mogelijkheid aangeboden om zelf een antwoord te formuleren mocht de reden die voor hen relevant is niet zijn aangeboden. Hiervoor is gekozen omdat het onderzoek is toegespitst op redenen waarom men zich *niet* in het partnerpensioen verdiept. Redenen waarom men zich *wel* in het partnerpensioen heeft verdiept vielen buiten de scope van dit onderzoek, daarom is gekozen voor de optie om zelf een antwoord te formuleren.

2.3 Onderzoekspopulatie

Voor het huidige onderzoek is er gebruik gemaakt van een sample ($N=566$) dat representatief is voor de Nederlandse samenleving. De sample is tevens representatief ten opzichte van de hoeveelheid mannen ($N=288$; 50,9%) en vrouwen ($N=278$; 49,1%) en leeftijd.

Het onderzoek is zodanig opgezet dat geen personen onder de 18 jaar konden deelnemen en evenmin personen ouder dan 65 jaar. Tevens zijn de respondenten die geen partner² hebben verwijderd uit het onderzoek. Voor mensen zonder partner is partnerpensioen bewustzijn geen relevant onderwerp.

Wat opviel tijdens de analyse, was het verschil in sample waarden in het tweede deel van het onderzoek. Bijvoorbeeld bij de stelling ten aanzien van de verantwoordelijkheid. Hier bedraagt het aantal respondenten bij het enkel selecteren van de stelling 93 respondenten, bij de ranking zijn dit er slechts 89. Dit impliceert dat er respondenten zijn afgehaakt toen zij de stellingen als laatste onderdeel van de vragenlijst moesten ranken. Het gaat hier echter niet

---

² Uit de resultaten van de open ended vragen kwam naar voren dat een zeer klein percentage respondenten zonder partner toch de vragenlijst heeft ingevuld.

om veel respondenten. Het tast de representativiteit van het onderzoek niet aan.

De onafhankelijke variabelen zijn voor een deel redelijk standaard variabelen zoals sekse, leeftijd, opleidingsniveau. Verder zijn er voor het huidige onderzoek specifieke onafhankelijke variabelen gemeten. Zo is er gemeten wie binnen het huishouden de financiën regelt, of men bij een pensioenfonds of pensioenverzekeraar is aangesloten. Tevens werd er gevraagd wie de grootste bijdrage levert aan de inkomsten van het huishouden.

3 Resultaten

De hoofdvraag van het huidige onderzoek luidt:

Waarom verdiepen mensen zich niet in het partnerpensioen?

Ter beantwoording van deze vraag is een indeling gemaakt in vier categorieën met de antwoorden op deze onderzoeksvraag. Deze categorieën zijn gebaseerd op de resultaten van het kwalitatieve onderzoek, dat voorafgaand aan het huidige onderzoek is uitgevoerd (zie bijlage IV).

Allereerst worden de resultaten van het eerste deel van de vragenlijst besproken. Hier kregen alle respondenten de stellingen aangeboden, die naar aanleiding van het kwalitatieve onderzoek zijn opgesteld. Vervolgens wordt naar de resultaten van het tweede gedeelte van de enquête gekeken. In dit deel gaven de respondenten de voor hen vijf meest belangrijke redenen aan, waarom zij zich wel of juist niet in het partner pensioen hebben verdiept. Waarna de respondenten tevens de ranking van belangrijkheid van deze redenen hebben aangegeven.

Tot slot worden de resultaten van de beide delen met elkaar vergeleken en de algemene conclusies getrokken. Uit de analyse van de data blijkt dat de resultaten geen tot weinig verband houden met de onafhankelijke variabelen. Hier wordt nader op ingegaan in paragraaf 3.3.

3.1. Resultaten eerste deel van het onderzoek

Als startpunt van de analyse zijn alle stellingen die verband hielden met één categorie samengevoegd. Dit is gedaan om een eerste indruk te krijgen wat respondenten een belangrijke reden vinden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen. In tabel 3.1.1 staan de resultaten van deze analyse. Wanneer de respondenten het (helemaal) eens waren met de stelling, vinden zij dit een belangrijke oorzaak om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen. Uit de tabel valt op dat men voornamelijk neutraal geantwoord heeft op de stellingen en dat er geen hoofdcategorie is waarbij men het meer eens dan oneens is. Verdere analyse van de individuele stellingen is nodig om het antwoord op de onderzoeksvraag te beantwoorden. Twee categorieën vragen echter in deze tabel meer aandacht, dit zijn de categorieën *systeem* en *aanname*.

Tabel 3.1.1 Frequentie categorieën.

Categorie	(Helemaal) mee oneens		Neutraal		(Helemaal) mee eens		N Totaal
	n	%	n	%	n	%	
Verantwoordelijkheid	143	30,4%	259	55,1%	68	14,5%	470*
Aanname	169	34,6%	192	39,3%	127	26,0%	488*
Relevantie	258	45,6%	284	50,2%	24	4,2%	566
Systeem	204	36,0%	279	49,3%	83	14,7%	566

* Het lager aantal respondenten is te verklaren doordat er in deze thema's stellingen stonden die niet voor alle respondenten van toepassing zijn (zie bijlage II).

Bij de categorie *systeem* valt op dat men het hier veel meer (helemaal) mee oneens is dan (helemaal) mee eens. Dit impliceert dat de stellingen ten aanzien van het *systeem*, niet als relevante oorzaken worden ervaren om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen.

De categorie *aanname* laat een andere trend zien. Men is het met deze stellingen het meest eens van alle categorieën. Dit impliceert dat de categorie *aanname* de meest belangrijke reden kan bevatten waarom men zich niet in het partnerpensioen verdiept. De analyse van de categorieën laat zien dat de onderlinge betrouwbaarheid van de stellingen die tot één categorie behoren erg hoog is (zie bijlage I).

Bij de categorie *verantwoordelijkheid* is dit niet het geval. In deze categorie zijn slechts twee van de drie stelling combinaties gecorreleerd. De stellingen die niet significant gecorreleerd zijn komen echter ook niet als relevante stellingen naar voren als redenen waarom men zich niet in het partnerpensioen verdiept (zie bijlage I).

Na analyse van de individuele stellingen bleek dat de stellingen ten aanzien de categorie *systeem* geen relevante uitkomsten gaven (zie bijlage I). Deze categorie bleek echter, na analyse van het tweede deel van de vragenlijst, wel relevante oorzaken te bevatten. Dit wordt later in dit hoofdstuk besproken. Bovendien bleek tevens dat de individuele stellingen ten aanzien van het categorie *relevantie*, geen significante resultaten bleken te geven (zie bijlage I). De stellingen die wel tot significante resultaten leiden, na analyse van de resultaten van het eerste deel van de vragenlijst, behoren tot de categorieën *verantwoordelijkheid* en *aanname* (zie bijlage II).

Verantwoordelijkheid

Deze categorie vraagt iets meer uitleg dan de andere categorieën, omdat in deze categorie op een andere manier gemeten is. De eerste inhoudelijke vraag die aan de respondenten gesteld is, is de vraag:

Wanneer ik overlijdt is de financiële situatie van mijn partner, de verantwoordelijkheid van...

Hierbij kregen de respondenten verschillende opties. De respondent kon hier aangeven in hoeverre hij of zij het er mee eens of oneens was dat de verantwoordelijkheid voor zijn of haar partnerpensioen bij zichzelf of bij een ander ligt (zie tabel 3.1.2). Uit de resultaten blijkt dat men de verantwoordelijkheid van het partnerpensioen voornamelijk bij zichzelf, de partner en het pensioenfonds of verzekeraar vindt liggen. Dit is in principe een goede indicatie, aangezien hieruit blijkt dat men de verantwoordelijkheid in ieder geval ook voor een deel bij zichzelf vindt liggen. In de vragenlijst zijn echter tevens andere stellingen aangeboden ten aanzien van de categorie *verantwoordelijkheid*. In tabel 3.1.2 zijn de belangrijkste resultaten te zien van het eerste deel van de vragenlijst. Dit bevat de stellingen waar de respondenten het meer mee eens dan oneens waren. Oftewel, de aangegeven oorzaken waarom men zich niet in het partnerpensioen verdiept. Wat opvalt is de hoge score van de stelling:

Wanneer mijn partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, moet mij dat gemeld worden.

Deze stelling hoort bij de categorie *verantwoordelijkheid* en impliceert iets anders dan de resultaten aangeboden in tabel 3.1.3. Hieruit blijkt dat wanneer er doorgevraagd wordt over de verantwoordelijkheid voor het partnerpensioen, men deze toch niet vindt liggen bij zichzelf.

Tabel 3.1.2 Verantwoordelijkheid voor partnerpensioen indicatie

Verantwoordelijkheid voor mijn partnerpensioen ligt bij;	Frequentie				Modus
	(Helemaal) mee oneens	Neutraal	(Helemaal) mee eens	Totaal	
Pensioenfonds/ verzekeraar	93	159	314	566	(Helemaal) mee eens
	16,4%	28,1%	55,5%	100%	
Mijzelf	95	154	317	566	(Helemaal) mee eens
	16,8%	27,2%	56%	100%	
Mijn partner	65	139	362	566	(Helemaal) mee eens
	11,5%	24,6%	64%	100%	
Mijn werkgever*	162	212	133	509	Neutraal
	28,60%	37,5%	23,5%	89%	
De overheid	211	229	126	566	Neutraal
	37,30%	40,5%	22,30%	100%	

* Bij de keuze mijn werkgever zijn er missing values, aangezien er ook ZZP-ers deelnamen aan het onderzoek

Aanname

Uit de resultaten van de individuele stellingen die hoog scoorden (tabel 3.1.3) blijkt, zoals verwacht, uit de analyse van de categorieën (tabel 3.1.1), dat veel stellingen uit de categorie *aanname* komen.

De aannames ten aanzien van partnerpensioen met een hoge score (een reden, voor de respondenten om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen) zijn:

- *Aangezien ik mijn pensioen niet kan kiezen ga ik ervan uit dat alles goed geregeld is.*
- *Pensioen in Nederland is goed geregeld, ik ga er daarom vanuit dat ook het partnerpensioen goed geregeld is.*
- *Ik heb altijd premie betaald, ik ga er daarom vanuit dat het partnerpensioen goed geregeld is.*

Wat vooral opvalt is dat maar liefst 44,7% van de respondenten, het (helemaal) eens is met de stelling:

Aangezien ik mijn pensioen niet kan kiezen ga ik ervan uit dat alles goed geregeld is.

Belangrijk bij het analyseren van de resultaten is, dat deze stellingen zijn getest bij de complete sample. Dit betekent dat ook de respondenten die aangaven een hoge kennis te hebben ten aanzien van het partnerpensioen, hebben aangegeven in hoeverre zij het eens waren met de stellingen. Dit haalt de gemiddelde score van respondenten die het (helemaal) eens zijn met bepaalde stellingen naar beneden.

Tabel 3.1.3 Stellingen die redenen zijn om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen

Stelling	Frequentie				Modus
	(Helemaal) mee oneens	Neutraal	(Helemaal) mee eens	N Totaal	
Aangezien ik mijn pensioen niet zelf kan kiezen, ga ik ervan uit dat alles goed geregeld is.	111	202	253	566	(Helemaal) mee eens
	19,6%	35,7%	44,7%	100%	
Pensioen in Nederland is goed geregeld, ik ga er daarom vanuit dat ook het partnerpensioen goed geregeld is.	159	236	171	566	(Helemaal) mee eens
	28,1%	41,7%	30,2%	100%	
Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.	114	240	212	566	(Helemaal) mee eens
	20,1%	42,7%	37,5%	100%	
Wanneer mijn partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, moet dat aan mij gemeld worden.	75	198	293	566	(Helemaal) mee eens
	13,30%	35%	52%	100%	

Conclusies

De conclusies uit het eerste deel van het onderzoek zijn, dat mensen zich niet in het partnerpensioen verdiepen omdat men niet zelf voor de pensioenregeling kan kiezen. Tevens speelt mee dat men altijd premie heeft betaald en daarom verwacht dat het partnerpensioen goed geregeld is. Bovendien blijkt dat er het beeld heerst dat de pensioenen in Nederland goed geregeld zijn, en daarmee wordt verwacht dat dit ook zal gelden voor het partnerpensioen.

Ten aanzien van de verantwoordelijkheid kan gesteld worden, dat men tot op bepaalde hoogte zelf verantwoordelijkheid voor het partnerpensioen ervaart. Wanneer het partnerpensioen echter niet in orde is, ervaart men dat de verantwoordelijkheid tevens gedeeltelijk ergens anders ligt.

3.2. Resultaten tweede deel van het onderzoek

In het tweede deel van de vragenlijst vond een splitsing plaats tussen de respondenten op basis van hun kennis van partnerpensioen. De respondenten die zelf hadden aangegeven een hoge kennis en de respondenten die aangaven een lage of neutrale kennis te hebben ten aanzien van het partnerpensioen, kregen nu andere stellingen aangeboden.

Respondenten die aangaven een lage of neutrale kennis te hebben van partnerpensioen.

De respondenten werden alle stellingen uit het eerste deel van de enquête nogmaals aangeboden. Hieruit kon de respondent maximaal vijf stellingen selecteren die voor hem of haar relevante redenen zijn om zich niet in partnerpensioen te verdiepen. Hierna werd gevraagd om deze stellingen te ranken naar belangrijkheid, waarbij 1 staat voor de meest belangrijke reden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen.

Ten eerste worden de stellingen besproken die zijn geselecteerd door de respondenten. Dit is nog zonder de ranking. In tabel 3.2.1 worden de stellingen vermeld die het meest zijn geselecteerd door de respondenten. Wat opvalt is dat de percentages van respondenten niet erg hoog is. Dit komt doordat de respondenten 18 stellingen kregen aangeboden en hieruit enkel vijf stellingen mochten selecteren. Relatief gezien is een percentage rond de 20% erg hoog.

Aanname

Tevens valt op dat de stellingen die in de analyse van de eerste resultaten naar boven kwamen, worden bevestigd door het tweede deel van het onderzoek. Wederom komen de drie stellingen ten aanzien van de categorie *aanname*, naar voren als redenen waarom men zich niet in het partnerpensioen verdiept.

Verantwoordelijkheid

De stelling ten aanzien van de *verantwoordelijkheid* komt tevens in het tweede deel van het onderzoek naar voren. Dit is gedeeltelijk in lijn met de bevindingen uit het eerste deel van het onderzoek. De resultaten ten aanzien van de categorie waren echter toen al ambigue. Het blijkt dat wanneer de respondenten vaker wordt gevraagd naar de verantwoordelijkheid voor het partnerpensioen, men deze niet bij zichzelf vindt liggen.

Relevantie en systeem

Verder valt op dat in resultaten van dit deel van het onderzoek, stellingen ten aanzien van de *relevantie* en het *systeem* naar voren komen. Dit impliceert dat de respondenten die deze stellingen aangeven als reden, ofwel in deel één van de enquête het hier (helemaal) mee eens waren, deze reden ook meteen een erg belangrijke reden vinden. Het is mogelijk dat, doordat alle respondenten antwoord gaven op de stellingen uit het eerste deel van de enquête, de extremere uitkomsten van een relatief kleinere groep respondenten op een stelling niet naar voren kwamen. Dankzij de selectie van de vijf meest belangrijke stellingen uit het tweede deel van het onderzoek, komen deze stellingen echter toch naar voren. Voor de wat kleinere groep zijn deze stellingen meteen erg belangrijke redenen om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen.

Deze stellingen zijn:

Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen maar het is te ingewikkeld.

en

Als ik zou weten hoeveel geld ik later nodig zou hebben zou ik me er meer in verdiepen.

Tabel 3.2.1 frequentie lage of neutrale partnerpensioen kennis selectie 5 stellingen

Stelling	Categorie	% Eens	n Eens	N Totaal
Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	35,8%	177	495
Aangezien pensioen niet iets is wat ik kan kiezen, ga ik ervan uit dat het goed geregeld is.	Aanname	25,1%	124	495
Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.	Systeem	23,8%	118	495
Nederland heeft een goed pensioenstelsel, ik ga ervan uit dat mijn partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	23,2%	115	495
Dat de pensioenen in Nederland goed geregeld zijn is de verantwoordelijkheid van de overheid, werkgevers en de pensioenfondsen/verzekeraars, dus mijn partnerpensioen ook.	Verantwoordelijkheid	18,8%	93	495
Als ik zou weten hoeveel geld ik later nodig zou hebben, zou ik me er meer in verdiepen	Relevantie	18,6%	92	495

N totaal= 495

Ranking

De resultaten van de ranking van stellingen onder de respondenten met een lage of neutrale kennis ten aanzien van het partnerpensioen zijn te zien tabel 3.2.2. Het blijkt dat de belangrijkste reden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen, ligt in het feit dat men bepaalde aannames hierover doet. Waarbij de volgende stelling ten aanzien van de categorie *aanname* een belangrijke oorzaak blijkt te zijn waarom men zich niet in het partnerpensioen verdiept:

Ik heb altijd premie betaald daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.

In de analyse was deze stelling voor 30% van de respondenten (die deze stelling hadden geselecteerd) de meest belangrijke reden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen. Buiten de hiervoor genoemde stelling komen in de resultaten van de ranking, tevens de twee andere stellingen ten aanzien van de categorie *aanname* naar voren. Namelijk:

Pensioen in Nederland is goed geregeld, ik er daarom vanuit dat ook het partnerpensioen goed geregeld is.

en

Aangezien ik mijn pensioen niet kan kiezen ga ik ervan uit dat alles goed geregeld is.

Deze drie stellingen scoren consequent erg hoog als reden waarom men zich niet in het partnerpensioen verdiept.

Eveneens in lijn met de eerdere bevindingen uit de analyses, blijkt dat men het partnerpensioen niet bewust ziet als de eigen verantwoordelijkheid. Hoewel dit een relatief kleine groep respondenten betreft, heeft wel bijna 50% van deze groep dit als de belangrijkste reden aangegeven om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen.

Bij de stellingen ten aanzien van de categorieën *relevantie* en *systeem* is het voor 50% van de respondenten de belangrijkste of op één na belangrijkste reden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen (tabel 3.2.2). Uit deze analyse komt een extra stelling naar boven ten aanzien van de categorie *systeem*. Deze stelling luidt:

De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.

Tabel 3.2.2 ranking van belangrijkheid stellingen bij lage of neutrale partnerpensioen kennis

Stelling	Categorie	N=	Ranking	Modus	
Dat de pensioenen in Nederland goed geregeld zijn is de verantwoordelijkheid van de overheid, werkgevers en de pensioenfondsen/verzekeraars, dus mijn partnerpensioen ook.	Verantwoordelijkheid	89	1	48,3%	1
			2	18%	
			3	21,3%	
			4	11,2%	
			5	1,1%	
			Totaal	100%	
Aangezien pensioen niet iets is wat ik kan kiezen, ga ik ervan uit dat het goed geregeld is.	Aanname	110	1	27,3%	2
			2	30%	
			3	26%	
			4	15,5%	
			5	0,9%	
			Totaal	100%	
Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.	Systeem	108	1	34,3%	1
			2	26,9%	
			3	24,1%	
			4	10,2%	
			5	4,6%	
			Totaal	100%	
Nederland heeft een goed pensioenstelsel, ik ga ervan uit dat mijn partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	108	1	23,1%	2
			2	36,1%	
			3	22,2%	
			4	14,8%	
			5	3,7%	
			Totaal	100%	
Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	160	1	30,6%	1
			2	29,4%	
			3	22,5%	
			4	11,9%	
			5	5,6%	
			Totaal	100%	
De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.	Systeem	82	1	20,7%	2
			2	31,7%	
			3	20,7%	
			4	14,6%	
			5	12,2%	
			Totaal	100%	
Als ik zou weten hoeveel geld ik later nodig zou hebben, zou ik me er meer in verdiepen.	Relevantie	82	1	24,4%	2
			2	32,9%	
			3	18,3%	
			4	19,5%	
			5	4,9%	
			Totaal	100%	

N totaal= 495

Na verdere analyse van de stellingen uit de gehele categorie *systeem*, is dezelfde trend te herkennen. Hieruit blijkt wederom dat, hoewel het een kleine groep is die dit als reden geeft om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen, men dit wel ervaart als een belangrijke reden (percentages ranking).

In tabel 3.2.3 zijn de stellingen met ranking te zien die bij de categorie *systeem* horen. Hoewel het niet een groot aantal respondenten betreft, is te zien dat de ranking van deze stellingen hoog is. Een ranking 1 betekent dat men dit de belangrijkste oorzaak waarom men zich niet in het partnerpensioen verdiept. Voor alle stellingen in tabel 3.2.3 is te zien dat, meer dan 50% van de ranking zit in nummer 1 en 2. Dit wil zeggen dat wanneer men deze reden selecteert, 50% dit de belangrijkste of op en één na belangrijkste reden vindt om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen. Wanneer men aangeeft dat de reden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen iets met het *systeem* te maken heeft, is dit ook meteen voor deze groep een zeer belangrijke reden.

Tabel 3.2.3 ranking van belangrijkheid redenen systeem

Stelling	N	% ranking*		Modus
Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.	108	1	34,3%	1
		2	26,9%	
		3	24,1%	
		5	4,6%	
		Totaal	100%	
Ik weet niet waar ik informatie over partnerpensioen kan krijgen, daarom verdiep ik mij er niet in.	60	1	15%	2
		2	46,7%	
		3	20%	
		5	11,7%	
		Totaal	100%	
Ik heb geen vertrouwen meer in het Nederlandse pensioensysteem, ik regel het partnerpensioen zelf.	34	1	41,1%	1
		2	35,3%	
		3	5,9%	
		5	11,8%	
		Totaal	100%	
De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.	82	1	20,7%	2
		2	31,7%	
		3	20,7%	
		5	12,2%	
		Totaal	100%	

* ranking; 1 staat voor de meest belangrijke reden om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen, en 5 als de minst belangrijke reden van de vijf redenen die de respondent mocht kiezen. N totaal= 495

Respondenten die aangaven een hoge kennis te hebben van partnerpensioen. De respondenten die aangaven een hoge kennis te hebben van partnerpensioen, werden ook enkele stellingen voorgelegd. Deze stellingen, waren mogelijke redenen waarom zij zich juist wel in het partnerpensioen hebben verdiept. De respondenten werden 6 stellingen aangeboden, waarbij de respondent er maximaal vijf uit mocht kiezen die voor hem of haar relevant zijn. Deze stellingen zijn gebaseerd op de categorieën uit het eerste deel van de vragenlijst; *verantwoordelijkheid, aannames, relevantie* en *systeem*. Tevens, werd de mogelijkheid aangeboden om zelf een antwoord te formuleren, mocht de reden die voor hen relevant is niet zijn aangeboden. Deze optie is geboden omdat dit onderzoek is toegespitst op redenen waarom men zich *niet* in het partnerpensioen verdiept. Redenen waarom men zich *wel* in het partnerpensioen heeft verdiept vielen buiten de scope van het huidige onderzoek. De resultaten worden daarom slechts kort besproken.

In tabel 3.2.4 zijn de frequenties te zien van de stellingen waar men het, het meest mee eens is. Dit zijn de stellingen die voor de respondenten een reden zijn om zich in het partnerpensioen te verdiepen.

Uit de resultaten komt naar voren, dat de reden dat men zich wel in het partnerpensioen heeft verdiept, het gevoel van verantwoordelijkheid voor de partner en daarmee het partnerpensioen is. Een reden waarom men zich wel verdiept in het partnerpensioen heeft te maken met een aanname die men doet ten aanzien van het partnerpensioen. Namelijk, dat het partnerpensioen nu relevant is, en niet iets is wat pas voor later is.

Tabel 3.2.4 frequentie hoge partnerpensioenkennis selectie 5 stellingen

Stelling	Categorie	% Eens	n Eens	N Totaal
Ik realiseer me dat partnerpensioen iets is waar ik me nu mee bezig moet houden, en niet iets is voor in de toekomst.	Aanname	50,7%	36	71
Ik vind het belangrijk dat mijn partner in de toekomst verzorgd achterblijft wanneer ik er niet ben.	Verantwoordelijkheid	70,4%	50	71
Het partnerpensioen, voor mijn partner, is mijn verantwoordelijkheid.	Verantwoordelijkheid	57,7%	41	71

N totaal= 71

In tabel 3.2.4 is te zien dat de percentages 'eens' erg hoog zijn, zeker wanneer dit vergeleken wordt met de percentages uit tabel 3.2.1. De oorzaak hiervan is dat, de respondenten met een hoge zelfindicatie partnerpensioen kennis veel minder stellingen kregen aangeboden. Hierdoor zijn de stellingen vaker geselecteerd door de respondenten en daarmee is tevens het percentage hoger.

De stellingen die de respondenten hadden geselecteerd als relevant voor zichzelf werden vervolgens nogmaals aangeboden. Nu werd er echter gevraagd om deze te ranken in volgorde van belangrijkheid. Hierbij betekende een nummer 1 ranking de meest belangrijke reden om de respondent zich in het partnerpensioen heeft verdiept. In tabel 3.2.5 zijn de relevante stellingen aangegeven met ranking. Hieruit blijkt wederom dat de stellingen ten aanzien van de categorie *verantwoordelijkheid* het meest zijn aangegeven als redenen en hebben ook een hoge ranking. Hierbij in het bijzonder de stelling:

Ik vind het belangrijk dat mijn partner in de toekomst verzorgd achterblijft wanneer ik er niet meer ben.

Deze stelling heeft een nummer 1 ranking van 56,8%. Dit houdt in dat meer dan de helft van de respondenten, die deze stelling heeft geselecteerd, dit tevens de belangrijkste reden vindt om zich in het partnerpensioen te verdiepen (tabel 3.2.5).

Tabel 3.2.5 ranking van belangrijkheid stellingen bij hoge partnerpensioen kennis

Stelling	Categorie	N	Ranking %		Modus
Het partnerpensioen, voor mijn partner, is mijn verantwoordelijkheid.	Verantwoordelijk	35	1	34,3%	1
			2	25,7%	
			3	28,6%	
			4	11,4%	
			5	0%	
			Totaal	100%	
Ik vind het belangrijk dat mijn partner in de toekomst verzorgd achterblijft wanneer ik er niet ben.	Verantwoordelijk	44	1	56,8%	1
			2	29,5%	
			3	9,1%	
			4	4,5%	
			5	0%	
			Totaal	100%	
Ik realiseer me dat partnerpensioen iets is waar ik me nu mee bezig moet houden, en niet iets is voor in de toekomst.	Aanname	34	1	2,9%	2
			2	44,1%	
			3	41,2%	
			4	8,8%	
			5	2,9%	
			Totaal	100%	

N totaal= 71

3.3.Achtergrondinformatie

De onafhankelijke variabelen in het onderzoek toonden weinig tot geen relatie met de afhankelijke variabelen in het huidige onderzoek. Vooral opvallend is dat de variabele opleidingsniveau geen invloed had op de mogelijke redenen waarom men zich niet in het partnerpensioen verdiept.

In de vragenlijst werd de respondenten gevraagd aan te geven in hoeverre men het eens was met de stelling:

Ik heb veel kennis ten aanzien van partnerpensioen.

De respondenten konden deze vraag beantwoorden met behulp van een 5 point lickert scale (tabel 3.3.1). Uit het onderzoek blijkt dat men hun kennis over partnerpensioen over het algemeen laag inschat.

Tabel 3.3.1 zelfindicatie partnerpensioenkennis

Stelling	Helemaal mee oneens		Oneens		Neutraal		Eens		Helemaal mee eens		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	N	%
Ik heb veel kennis ten aanzien van partnerpensioen	130	23%	167	29,5	198	35%	56	9,9%	15	2,7%	566	100%

Tevens, zijn er enkele kennisstellingen aangeboden aan de respondenten. Dit was een kleine kennistest (tabel 3.3.2). Uit de resultaten blijkt dat gemiddeld driekwart van de respondenten deze vragen niet kon beantwoorden.

Hiernaast werd er aan de respondenten gevraagd hoe hun persoonlijke situatie was ten aanzien van het partnerpensioen (tabel 3.3.3). Opvallend aan deze resultaten is, dat rond de 25% van de respondenten zelf aangeeft niet te weten of men zelf recht heeft op partnerpensioen. Tevens wist 25% van de

respondenten niet of hun partner hier recht op heeft. Van de respondenten weet 23% niet waar zij hun pensioen opbouwen. Het doel van het huidige onderzoek is niet om aan te tonen dat het partnerpensioenbewustzijn erg laag is in Nederland. Hiervoor is de enquête niet opgesteld en tevens niet volledig genoeg aangezien het enkel om zelfindicatie gaat van de respondenten. Deze resultaten tonen echter wel aan dat het partnerpensioenbewustzijn erg laag is Nederland. Dit is lijn met eerder gedaan onderzoek (Newcom/Pensioenkijsker.nl, 2009).

Tabel 3.3.2 partnerpensioen kennis

Stelling		N	%
Weet u wanneer het partnerpensioen wordt uitgekeerd?	Ja	292	51,6%
	Nee	174	48,4%
Weet u hoeveel het partnerpensioen voor uw partner bedraagt per maand in euro's?	Ja	133	23,5%
	Nee	433	76,5%
Weet u hoeveel het partnerpensioen voor uw partner ongeveer bedraagt, in procenten van uw jaarinkomen?	Ja	129	22,8%
	Nee	437	77,2%
Weet u voor wie het partnerpensioen is bedoeld?	Ja	444	78,4%
	Nee	122	21,6%
Gemiddeld totaal	Ja	140	24,7%
	Nee	426	75,3%

N totaal= 566

Tabel 3.3.3 kennis persoonlijke situatie partnerpensioen

Stelling		N	%
Heeft uw partner recht op een partnerpensioen wanneer u overlijdt?	Ja	367	64,8%
	Nee	56	9,9%
	Weet niet	143	25,3%
Heeft u recht op partnerpensioen wanneer uw partner overlijdt?	Ja	328	58,0%
	Nee	92	16,3%
	Weet niet	146	25,8%
Ik bouw nu pensioen op bij een:	Pensioenfonds	373	65,9%
	Pensioenverzekeraar	58	10,2%
	Weet niet	135	23,9%

N totaal= 566

In de analyse van het onderzoek is gezocht naar relaties tussen de onafhankelijke variabelen en de afhankelijke variabelen. Er zijn geen relevante relaties gevonden tussen de afhankelijke categorie en de onafhankelijke variabelen. Uit deze uitslagen is tevens een belangrijke conclusie te trekken. Namelijk dat opleidingsniveau geen effect heeft op de reden waarom men zich niet verdiept in het partnerpensioen. Dit geldt tevens voor sekse en leeftijd. Eveneens blijkt dat de zelfindicatie van partnerpensioen kennis geen relatie toont met opleidingsniveau.

4 Conclusies en aanbevelingen

De conclusies die kunnen worden getrokken aan de hand van dit onderzoek, op de vraag waarom mensen zich niet verdiepen in het partnerpensioen, zullen in dit hoofdstuk worden besproken, alsmede de aanbevelingen op basis van dit onderzoek.

4.1. Conclusies

Aanname: het partnerpensioen is goed geregeld

Allereerst kan worden geconcludeerd dat men over het algemeen aanneemt dat het partnerpensioen goed geregeld is. Dit heeft verschillende oorzaken.

- Ten eerste blijkt dat men denkt dat het partnerpensioen goed geregeld is aangezien men altijd premie heeft betaald. Deze reden kwam gedurende het onderzoek consequent naar voren, als verklaring waarom men zich niet in het partnerpensioen heeft verdiept.
- Ten tweede blijkt dat men aanneemt dat het partnerpensioen goed geregeld is, omdat men zelf geen keus heeft met betrekking tot de pensioenregeling. De gedachte is dan: "aangezien ikzelf niet mag kiezen, zal de ander dan wel moet regelen dat het goed zit".
- Ten derde heerst er een beeld, dat de pensioenen in Nederland goed geregeld zijn. Hierdoor gaat men ervan uit dat de partnerpensioenen ook goed geregeld zijn.

Verantwoordelijkheid ligt bij een ander

Tevens kan de conclusie worden getrokken dat men de verantwoordelijkheid voor het partnerpensioen niet bij zichzelf vindt liggen. Hoewel dit in de eerste analyse werd weerlegd. Wanneer dit direct aan de respondenten werd gevraagd, vinden mensen wel dat de verantwoordelijkheid bij hen zelf ligt. Toch is er genoeg bewijs, door de verdere analyse, dat men dit niet als eigen verantwoordelijkheid ervaart in het bijzonder wanneer het partnerpensioen niet in orde is. Dit is tevens een gevolg van de hiervoor besproken conclusie. Wanneer men aanneemt dat het partnerpensioen goed geregeld is, om welke reden dan ook, dan voelt men zichzelf minder verantwoordelijk voor het partnerpensioen.

De resultaten uit de analyse van de respondenten met een hoge partnerpensioenkennis (zelf indicatie), wijzen uit dat oorzaak hiervan ligt bij het verantwoordelijkheidsgevoel. Het onderzoek wijst uit dat, wanneer men zich verantwoordelijk voelt voor het partnerpensioen, men zich hier ook in verdiept.

De redenen waarom mensen zich niet in het partnerpensioen verdiepen, hangen allen met elkaar samen.

4.2 Aanbevelingen

Het partnerpensioenbewustzijn verhogen is een lastige taak. De oorzaak hiervan is dat, om het partnerpensioenbewustzijn te verhogen, ook het pensioenbewustzijn verhoogd moet worden. In dit onderzoek kunnen hier geen suggesties voor worden gedaan, aangezien dit buiten de scope van het onderzoek valt. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek kunnen

echter wel algemene suggesties worden gedaan ten aanzien van het partnerpensioenbewustzijn.

Om het partnerpensioen bewustzijn te verhogen moet er op de twee conclusies, aangegeven in de vorige paragraaf, worden ingespeeld.

Het feit dat men zich niet verantwoordelijk voelt voor het partnerpensioen kan door middel van betere communicatie verholpen worden.

Allereerst moet de aanname dat het partnerpensioen goed geregeld³ is worden weerlegd. Wanneer men ervan uit gaat dat het partnerpensioen goed geregeld is, voelen mensen ook geen noodzaak zich hierin te verdiepen. Deze aanname zou in principe kunnen worden weerlegd door mensen een duidelijker beeld te geven van de hoogte van het partnerpensioen. Hierdoor zal het verantwoordelijkheidsgevoel ten aanzien van het partnerpensioen vergroot worden.

De gedachte *'ik heb altijd premie betaald'* en *'ik kan zelf niet kiezen voor mijn pensioenregeling'* zijn geen aannames die men snel kan veranderen. Het is van belang dat mensen succesvol worden aangesproken op hun verantwoordelijkheidsgevoel en dat zij een realistisch beeld hebben van het partnerpensioen. Als dat gerealiseerd is, kan verwacht worden dat deze aannames worden ontkracht.

---

³ Dat wil zeggen: een voor iedereen adequaat niveau heeft.

Bijlagen

I Tabellen

Tabel frequentie verantwoordelijkheid

		Verantwoordelijkheid partnerpensioenen									
		Overheid		Pensioenfonds/ verzekeraar		Mijzelf		Mijn partner		Mijn/ mijn partners werkgever	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Als ik overlijdt	(Helemaal) oneens	211	37,3%	93	16,4%	95	16,8%	65	11,5%	162	28,6%
	Neutraal	229	40,5%	159	28,1%	154	27,2%	139	24,0%	212	37,5%
	(Helemaal) eens	126	22,3%	314	55,5%	317	56%	36	64%	133	23,5%
	Niet van toepassing	n.v.t.		n.v.t.		n.v.t.		n.v.t.		59	10,4%
	Modus	Neutraal		(Helemaal) eens		(Helemaal) mee eens		(Helemaal) mee eens		Neutraal	
	(Helemaal) oneens	186	32,9%	90	15,9%	37	6,5%	128	22,6%	156	27,6%
Als mijn partner overlijdt	Neutraal	226	39,9%	159	28,1%	122	21,6%	178	31,4%	207	36,6%
	(Helemaal) eens	154	27,2%	317	56%	407	71,9%	260	54,9%	160	28,3%
	Niet van toepassing	n.v.t.		n.v.t.		n.v.t.		n.v.t.		43	7,6%
	Modus	Neutraal		(Helemaal) eens		(Helemaal) eens		(Helemaal) eens		Neutraal	

Tabel frequentie stellingen, deel 1 onderzoek

Stelling	Categorie	(Helemaal) oneens		Neutraal		(Helemaal) eens		Modus
		n	%	n	%	n	%	
Aangezien ik mijn pensioen niet zelf kan kiezen, ga ik ervan uit dat alles goed geregeld is.	Aanname	111	19,6	202	35,7	253	44,7	Helemaal eens
Ik ga ervan uit dat als het partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, ik dat wel zou horen van bijvoorbeeld mensen uit mijn omgeving.	Aanname	268	47,3	197	34,8	101	17,8	Helemaal oneens
Pensioen in Nederland is goed geregeld, ik ga er daarom vanuit dat ook het partnerpensioen goed geregeld is	Aanname	159	28,1	236	41,7	171	30,2	Neutraal

Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.	Systeem	188	33,2	240	42,4	138	24,4	(Helemaal) oneens
Ik weet niet waar ik informatie zou kunnen vinden over het partnerpensioen daarom verdiep ik mij er niet in	Systeem	266	47	200	35,3	100	17,7	(Helemaal) oneens
Wanneer ik overlijd vind ik het inkomen van mijn partner niet mijn verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij er niet in	Verantwoordelijkheid	363	64,1	155	27,4	48	8,5	(Helemaal) oneens
Ik weet niet hoeveel geld ikzelf of mijn partner in de toekomst nodig hebben, daarom interesseert mij de hoogte van het partnerpensioen ook niet.	Relevantie	276	48,8	208	36,7	82	14,5	(Helemaal) oneens
Ik ben niet bezig met mijn dood, daarom heb ik partnerpensioen nooit relevant gevonden.	Relevantie	248	43,8	211	37,3	107	18,9	(Helemaal) oneens
Mijn partner verdient zelf genoeg, daarom is partnerpensioen niet relevant voor mij.	Relevantie	319	56,4	190	33,6	57	10,1	(Helemaal) oneens
Wanneer mijn partner overlijdt, is mijn inkomen niet zijn/ haar verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.	Verantwoordelijkheid	298	52,7	201	35,5	67	11,8	(Helemaal) oneens
Ik verdien genoeg, als mijn partner overlijdt heb ik geen extra uitkering van partnerpensioen nodig, daarom is partnerpensioen niet relevant voor mij.	Relevantie	309	54,6	196	34,6	61	10,8	(Helemaal) oneens

Wanneer mijn partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, moet dat aan mij gemeld worden.	Verantwoordelijkheid	75	13,3	198	35	293	51,8	(Helemaal) eens
Wanneer ik in de toekomst overlijdt of mijn partner in de toekomst overlijdt, hebben wij niet zoveel geld nodig, daarom is partnerpensioen voor ons niet relevant.	Aanname	328	58	204	36	34	60	(Helemaal) oneens
Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	114	20,1	240	42,4	212	37,5	(Helemaal) eens
Ik leef met de dag, niemand weet wat er morgen gaat gebeuren, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.	Relevantie	306	54,1	200	35,3	60	10,6	(Helemaal) oneens
Door het woord 'pensioen' in de term partnerpensioen heb ik het idee dat het nu nog niet relevant voor mij is, ik ervaar geen tijdsdruk om het te regelen of mij in het partnerpensioen te verd...	Relevantie	234	41,3	136	41,7	96	17	Neutraal
Ik heb geen vertrouwen meer in het Nederlandse pensioensysteem, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.	Systeem	233	41,2	244	43,1	89	15,7	Neutraal
De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.	Systeem	203	35,9	233	41,2	130	23	Neutraal

Mijn partner en ik hebben geen kinderen daarom ervaar ik het partnerpensioen als niet relevant voor ons.	Relevantie	343	60,2	186	32,9	37	6,5	(Helemaal) oneens
--	------------	-----	------	-----	------	----	-----	-------------------

Tabel selectie 5 stellingen, meest belangrijk. Lage of neutrale partnerpensioen kennis

Stelling	Categorie	n	%
Dat de pensioenen in Nederland goed geregeld zijn is de verantwoordelijkheid van de overheid, werkgevers en de pensioenfondsen/verzekeraars, dus mijn partnerpensioen ook.	Verantwoordelijkheid	93	18,8
Ik ga ervan uit dat als het zo zou zijn dat het partnerpensioen niet goed geregeld is, ik dat wel zou horen bijvoorbeeld via mijn collega's.	Aanname	33	6,7
Pensioenen zijn nu nog niet van belang voor mij, daar verdiep ik mij later wel in en regel het dan.	Relevantie	47	9,5
Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.	Systeem	118	23,8
Ik weet niet waar ik informatie over partnerpensioen kan krijgen, daarom verdiep ik mij er niet in.	Systeem	67	13,3
Aangezien pensioen niet iets is wat ik kan kiezen, ga ik ervan uit dat het goed geregeld is.	Aanname	124	25,1
Het inkomen van mijn partner is niet mijn verantwoordelijkheid wanneer ik kom te overlijden.	Verantwoordelijkheid	16	3,2
Als ik zou weten hoeveel geld ik later nodig zou hebben, zou ik me er meer in verdiepen.	Relevantie	92	18,6
Mijn partner verdient genoeg, als ik overlijdt heeft hij/zij geen partnerpensioen van mij nodig.	Relevantie	38	7,7
Ik verdien genoeg, wanneer mijn partner overlijdt heb ik geen partnerpensioen van hem/haar nodig.	Relevantie	40	8,1

Nederland heeft een goed pensioenstelsel, ik ga ervan uit dat mijn partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	115	23,2
Ik heb niet veel kans vroeg te overlijden, daarom is partnerpensioen voor mij niet relevant.	Relevantie	13	2,6
Wij hebben geen kinderen, daarom is partnerpensioen voor ons niet relevant.	Relevantie	16	3,2
Mochten mijn partner of ik overlijden in de toekomst dan hebben wij niet zoveel geld nodig	Aanname	26	5,3
Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	177	35,8
Ik leef met de dag, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.	Relevantie	43	8,7
Door het woord 'pensioen' in de term partnerpensioen heb ik het idee dat het nu nog niet relevant voor mij is, ik ervaar geen tijdsdruk om het te regelen.	Relevantie	46	9,3
Ik leef met de dag, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.	Relevantie	47	9,5
De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.	Systeem	87	17,6

Tabel ranking 5 stellingen, lage of neutrale partnerpensioen kennis.

Stelling	Categorie	n	Ranking	
				%
Dat de pensioenen in Nederland goed geregeld zijn is de verantwoordelijkheid van de overheid, werkgevers en de pensioenfondsen/verzekeraars, dus mijn partnerpensioen ook.	Verantwoordelijkheid	89	1	48,3
			2	18
			3	21,3
			4	11,2
			5	1,1
			Totaal	100
Ik ga ervan uit dat als het zo zou zijn dat het partnerpensioen niet goed geregeld is, ik dat wel zou	Aanname	29	1	10,3
			2	20,7
			3	41,4

horen bijvoorbeeld via mijn collega's.			4	10,3
			5	17,2
			Totaal	100
Pensioenen zijn nu nog niet van belang voor mij, daar verdiep ik mij later wel in en regel het dan.	Relevantie	39	1	35,9
			2	25,6
			3	12,8
			4	17,9
			5	7,7
			Totaal	100
Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.	Systeem	108	1	34,3
			2	26,9
			3	24,1
			4	10,2
			5	4,6
			Totaal	100
Ik weet niet waar ik informatie over partnerpensioen kan krijgen, daarom verdiep ik mij er niet in.	Systeem	60	1	15
			2	46,7
			3	20
			4	6,7
			5	11,7
			Totaal	100
Aangezien pensioen niet iets is wat ik kan kiezen, ga ik ervan uit dat het goed geregeld is.	Aanname	110	1	27,3
			2	30
			3	26,4
			4	15,5
			5	0,9
			Totaal	100
Het inkomen van mijn partner is niet mijn verantwoordelijkheid wanneer ik kom te overlijden.	Verantwoordelijkheid	15	1	40
			2	20
			3	0
			4	26,7
			5	13,3
			Totaal	100
Als ik zou weten hoeveel geld ik later nodig zou hebben, zou ik me er meer in verdiepen.	Relevantie	82	1	24,4
			2	32,9
			3	18,3
			4	19,5
			5	4,9
			Totaal	100
Mijn partner verdient genoeg, als ik overlijdt heeft hij/zij geen partnerpensioen van mij nodig.	Relevantie	34	1	38,2
			2	26,5
			3	14,7
			4	17,6
			5	2,9
			Totaal	100
Ik verdien genoeg, wanneer mijn partner overlijdt heb ik geen partnerpensioen van hem/haar nodig.	Relevantie	35	1	34,3
			2	37,1
			3	17,1
			4	8,6
			5	2,9
			Totaal	100
Nederland heeft een goed	Aanname	108	1	23,1

pensioenstelsel, ik ga ervan uit dat mijn partnerpensioen goed geregeld is.			2	36,1
			3	22,2
			4	14,8
			5	3,7
			Totaal	100
Ik heb niet veel kans vroeg te overlijden, daarom is partnerpensioen voor mij niet relevant.	Relevantie	10	1	10
			2	20
			3	50
			4	10
			5	10
Totaal	100			
Wij hebben geen kinderen, daarom is partnerpensioen voor ons niet relevant.	Relevantie	13	1	15,4
			2	38,5
			3	15,4
			4	7,7
			5	23,1
Totaal	100			
Mochten mijn partner of ik overlijden in de toekomst dan hebben wij niet zoveel geld nodig	Aanname	23	1	21,7
			2	26,1
			3	21,7
			4	21,7
			5	8,7
Totaal	100			
Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.	Aanname	160	1	30,6
			2	29,4
			3	22,5
			4	11,9
			5	5,6
Totaal	100			
Door het woord 'pensioen' in de term partnerpensioen heb ik het idee dat het nu nog niet relevant voor mij is, ik ervaar geen tijdsdruk om het te regelen.	Relevantie	39	1	20,5
			2	35,9
			3	17,9
			4	15,4
			5	10,3
Totaal	100			
Ik leef met de dag, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.	Relevantie	34	1	41,2
			2	35,3
			3	5,9
			4	5,9
			5	11,8
Totaal	100			
De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.	Systeem	82	1	20,7
			2	31,7
			3	20,7
			4	14,6
			5	12,2
Totaal	100			

Tabel selectie 5 stellingen, meest belangrijk. Hoge partnerpensioen kennis

Stelling	Categorie	n	%
Het partnerpensioen, voor mijn partner, is mijn verantwoordelijkheid.	Verantwoordelijkheid	47	57,7
Ik vind het belangrijk dat mijn partner in de toekomst verzorgd achterblijft wanneer ik er niet ben.	Verantwoordelijkheid	50	70,3
Ik realiseer me dat partnerpensioen iets is waar ik me nu mee bezig moet houden, en niet iets is voor in de toekomst.	Aanname	36	50,7
Ik maak mij zorgen over het Nederlandse pensioenstelsel.	Systeem	25	35,2
Mijn partner heeft niet genoeg eigen inkomen.	Relevantie	16	22,5
Ik heb onvoldoende inkomen als mijn partner overlijdt.	Relevantie	12	16,9

Tabel ranking 5 stellingen, hoge partnerpensioen kennis

Stelling	Categorie	Ranking	%
Het partnerpensioen, voor mijn partner, is mijn verantwoordelijkheid.	Verantwoordelijkheid	1	34,3
		2	25,7
		3	28,6
		4	11,4
		5	0
		Totaal	100
Ik vind het belangrijk dat mijn partner in de toekomst verzorgd achterblijft wanneer ik er niet ben.	Verantwoordelijkheid	1	56,8
		2	29,5
		3	9,1
		4	4,5
		5	0
		Totaal	100
Ik realiseer me dat partnerpensioen iets is waar ik me nu mee bezig moet houden, en niet iets is voor in de toekomst.	Aanname	1	2,9
		2	44,1
		3	41,2
		4	8,8
		5	2,7
		Totaal	100
Ik maak mij zorgen over het Nederlandse pensioenstelsel.	Systeem	1	27,3
		2	18,2
		3	27,3
		4	27,3
		5	0
		Totaal	100
Mijn partner heeft niet genoeg eigen inkomen.	Relevantie	1	0
		2	42,9
		3	7,1
		4	21,4
		5	28,6
		Totaal	100

Ik heb onvoldoende inkomen als mijn partner overlijdt.	Relevantie	1	45,5
		2	18,2
		3	0
		4	18,2
		5	18,2
		Totaal	100

Tabel correlatie categorie verantwoordelijkheid

Onderlinge Correlaties stellingen verantwoordelijkheid				
		Wanneer ik overlijd, vind ik het inkomen van mijn partner niet mijn verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij er niet in.	Wanneer mijn partner overlijdt, is mijn inkomen niet zijn/ haar verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.	Wanneer mijn partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, moet dat aan mij gemeld worden.
Wanneer ik overlijd, vind ik het inkomen van mijn partner niet mijn verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij er niet in.	Pearson Correlation	1	,536**	,005
	Sig. (2-tailed)		,000	,930
	N	411	326	324
Wanneer mijn partner overlijdt, is mijn inkomen niet zijn/ haar verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.	Pearson Correlation	,536**	1	,098
	Sig. (2-tailed)	,000		,090
	N	326	365	298
Wanneer mijn partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, moet dat aan mij gemeld worden.	Pearson Correlation	,005	,098	1
	Sig. (2-tailed)	,930	,090	
	N	324	298	368

Tabel correlaties categorie Aanname

Onderlinge correlaties stellingen categorie Aanname						
		Aangezien ik mijn pensioen niet zelf kan kiezen, ga ik ervan uit dat alles goed geregeld is.	Ik ga ervan uit dat als het partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, ik dat wel zou horen van bijvoorbeeld mensen uit mijn omgeving.	Pensioen in Nederland is goed geregeld, ik ga er daarom vanuit dat ook het partnerpensioen goed geregeld is.	Wanneer ik in de toekomst overlijd of mijn partner in de toekomst overlijdt, hebben wij niet zoveel geld nodig, daarom is partnerpensioen voor ons niet relevant.	Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.
Aangezien ik mijn pensioen niet zelf kan kiezen, ga ik ervan uit dat	Pearson Correlation	1	,300**	,518**	,125*	,605**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,042	,000

alles goed geregeld is.	N	566	566	566	566	566
Aanname2-Ik ga ervan uit dat als het partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, ik dat wel zou horen van bijvoorbeeld mensen uit mijn omgeving.	Pearson Correlation	,300**	1	,481**	,252**	,366**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,000
	N	566	566	566	566	566
Pensioen in Nederland is goed geregeld, ik ga er daarom vanuit dat ook het partnerpensioen goed geregeld is.	Pearson Correlation	,518**	,481**	1	,240**	,578**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000
	N	566	566	566	566	566
Wanneer ik in de toekomst overlijdt of mijn partner in de toekomst overlijdt, hebben wij niet zoveel geld nodig, daarom is partnerpensioen voor ons niet relevant.	Pearson Correlation	,125*	,252**	,240**	1	,106
	Sig. (2-tailed)	,042	,000	,000		,081
	N	566	566	566	566	566
Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.	Pearson Correlation	,605**	,366**	,578**	,106	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,081	
	N	566	566	566	566	566

Tabel correlaties categorie relevantie

Onderlinge correlaties stellingen categorie <i>relevantie</i>							
	Ik weet niet hoeveel geld ikzelf of mijn partner in de toekomst nodig hebben, daarom interesseert mij de hoogte van het partnerpensioen ook niet.	Ik ben niet bezig met mijn dood, daarom heb ik partnerpensioen nooit relevant gevonden.	Mijn partner verdient zelf genoeg, daarom is partnerpensioen niet voor mij.	Ik verdien genoeg, als mijn partner overlijdt heb ik geen extra uitkering van partnerpensioen nodig, daarom is partnerpensioen niet relevant voor mij.	Ik leef met de dag, niemand weet wat er morgen gaat gebeuren, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.	Door het woord 'pensioen' in de term partnerpensioen heb ik het idee dat het nu nog niet relevant voor mij is, ik ervaar geen tijdsdruk om het te regelen of mij in het partnerpe	Mijn partner en ik hebben geen kinderen daarom ervaar ik het partnerpensioen als niet relevant voor ons.

							nsioen te verd...	
Ik weet niet hoeveel geld ikzelf of mijn partner in de toekomst nodig hebben, daarom interesseert mij de hoogte van het partnerpensioen ook niet.	Pears on Correlation	1	,418**	,412**	,254**	,468**	,445**	,396**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	566	566	566	566	566	566	566
Ik ben niet bezig met mijn dood, daarom heb ik partnerpensioen nooit relevant gevonden.	Pears on Correlation	,418*	1	,367**	,309**	,437**	,489**	,396**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,000	,000	,000
	N	566	566	566	566	566	566	566
Mijn partner verdient zelf genoeg, daarom is partnerpensioen niet relevant voor mij.	Pears on Correlation	,412**	,367**	1	,361**	,429**	,353**	,455**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000	,000	,000
	N	566	566	566	566	566	566	566
Ik verdien genoeg, als mijn partner overlijdt heb ik geen extra uitkering van partnerpensioen nodig, daarom is partnerpensioen niet relevant voor mij.	Pears on Correlation	,254**	,309**	,361**	1	,347**	,264**	,409**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,000	,000	,000
	N	566	566	566	566	566	566	566
Ik leef met de dag, niemand weet wat er morgen gaat gebeuren, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.	Pears on Correlation	,468**	,437**	,429**	,347**	1	,498**	,560**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000		,000	,000
	N	566	566	566	566	566	566	566
Door het woord 'pensioen' in de term partnerpensioen heb ik het idee dat het nu nog niet relevant voor mij is, ik ervaar geen tijdsdruk om het te	Pears on Correlation	,445**	,489**	,353**	,264**	,498**	1	,450**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000		,000
	N	566	566	566	566	566	566	566

regelen of mij in het partnerpensioen te verd...								
Mijn partner en ik hebben geen kinderen daarom ervaar ik het partnerpensioen als niet relevant voor ons.	Pearson Correlation	,396**	,396**	,455**	,409**	,560**	,450**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	566	566	566	566	566	566	566

Tabel correlaties categorie systeem

Onderlinge correlaties stellingen categorie <i>Systeem</i>					
		Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.	Ik weet niet waar ik informatie zou kunnen vinden over partnerpensioen, daarom verdiep ik mij er niet in.	Ik heb geen vertrouwen meer in het Nederlandse pensioensysteem, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.	De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.
Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.	Pearson Correlation	1	,302**	,305**	,299**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	566	566	566	566
Ik weet niet waar ik informatie zou kunnen vinden over partnerpensioen, daarom verdiep ik mij er niet in.	Pearson Correlation	,302**	1	,395**	,426**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	566	566	566	566
Ik heb geen vertrouwen meer in het Nederlandse pensioensysteem, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.	Pearson Correlation	,305**	,395**	1	,485**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	566	566	566	566
De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.	Pearson Correlation	,299**	,426**	,485**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	566	566	566	566

II Enquête en categorieën

Enquête partnerpensioen

Bij voorbaat dank voor uw deelname aan dit onderzoek. Het onderzoek zal gaan over pensioen en daarbij in het bijzonder over partnerpensioen.

A.

Allereerst vragen wij u uw persoonlijke gegevens in te vullen.

1. U bent een
  - man
  - vrouw

2. Wat is uw leeftijd?
enquête.
  - Jonger dan 20 jaar → einde
  - 20 t/m 24 jaar.
  - 25 t/m 29 jaar.
  - 30 t/m 34 jaar.
  - 35 t/m 39 jaar.
  - 40 t/m 44 jaar.
  - 45 t/m 49 jaar.
  - 50 t/m 54 jaar.
  - 55 t/m 60 jaar.
  - 60 t/m 64 jaar.
  - 65 jaar of ouder → einde enquête.

3. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?
  - basisonderwijs
  - LBO/ V(M)BO
  - MAVO
  - MBO
  - HAVO
  - VWO
  - HBO
  - WO
  - Anders nl; _____

4. Wat is de samenstelling van uw huishouden?
  - Alleenstaand → einde van enquête
  - Samenwonend paar/gehuwd
zonder thuiswonende
kinderen
  - Samenwonend paar/gehuwd met
thuiswonende kinderen
  - Een ouderhuishouden → einde van
enquête
  - Anders → einde van enquête

5. Heeft u op dit moment betaald werk?
  - Ja, ik ben in loondienst
  - Ja, ik ben zelfstandig ondernemer
  - Anders namelijk:
  - Nee

6. Wie levert de grootste bijdrage in

- de inkomsten van het huishouden? Ik
 Mijn partner
 Wij verdienen evenveel
7. Wie regelt de financiën in het huishouden? Ik
 Mijn partner
 Mijn partner en ik samen.
8. Ik heb pensioen bij een: Pensioenfonds
 Pensioenverzekeraar
 Weet niet
9. Heeft uw partner recht op partnerpensioen wanneer u overlijdt? Ja
 Nee
 Weet niet
10. Heeft u recht op partnerpensioen wanneer uw partner overlijdt Ja
 Nee
 Weet niet

B.

11. Weet u voor wie het partnerpensioen is bedoeld? Ja
 Nee
12. Weet u hoeveel het partnerpensioen voor uw partner ongeveer bedraagt in procenten van uw jaarinkomen? Ja
 Nee
13. Weet u hoeveel het partnerpensioen voor uw partner bedraagt in euro's Ja
 Nee
14. Weet u wanneer het partnerpensioen wordt uitgekeerd? Ja
 Nee

15. In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

Ik heb veel kennis ten aanzien van partnerpensioen.

Helemaal mee oneens	☐	mee oneens	☐	niet mee eens/oneens	☐	mee eens	☐	helemaal mee eens	☐
------------------------	-----------------------	---------------	-----------------------	-------------------------	-----------------------	----------	-----------------------	----------------------	-----------------------

C.

16. Wanneer ik overlijdt, is de financiële situatie van mijn partner, de verantwoordelijkheid van:

Helemaal mee oneens	☐	mee oneens	☐	niet mee eens/oneens	☐	mee eens	☐	helemaal mee eens	☐
------------------------	-----------------------	---------------	-----------------------	-------------------------	-----------------------	----------	-----------------------	----------------------	-----------------------

- de overheid
- het pensioenfonds /
de pensioenverzekeraar

- mijzelf
- mijn partner
- mijn werkgever
- anders, namelijk: _____

17. Wanneer mijn partner overlijdt, is mijn financiële situatie, de verantwoordelijkheid van:

Helemaal mee oneens	mee oneens	niet mee eens/oneens	mee eens	helemaal mee eens
0	0	0	0	0

- de overheid
- het pensioenfonds/
de pensioenverzekeraar
- mijzelf
- mijn partner
- de werkgever van
mijn partner
- niet van toepassing
- anders, namelijk: _____

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen:

Helemaal mee oneens	mee oneens	niet mee eens/oneens	mee eens	helemaal mee eens
0	0	0	0	0

18. Ik ga ervan uit dat als het partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, ik dat wel zou horen bijvoorbeeld via mensen uit mijn omgeving.

19. Pensioen in Nederland is goed geregeld, ik ga er daarom vanuit dat ook het partnerpensioen goed geregeld is.

20. Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.

21. Ik weet niet waar ik informatie zou kunnen vinden over partnerpensioen, daarom verdiep ik mij er niet in.

22. Aangezien ik mijn pensioen niet zelf kan kiezen, ga ik ervan uit dat alles goed geregeld is.

Helemaal mee oneens	mee oneens	niet mee eens/oneens	mee eens	helemaal mee eens	n.v.t
0	0	0	0	0	0

23. Wanneer ik overlijdt, vind ik het inkomen van mijn partner niet mijn verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij er niet in.

24. Ik weet niet hoeveel geld ikzelf of mijn partner in de toekomst nodig hebben, daarom interesseert mij de hoogte van het partnerpensioen ook niet.

25. Ik ben niet bezig met mijn dood, daarom heb ik partnerpensioen nooit relevant gevonden.

26. Mijn partner verdient zelf genoeg, daarom is partnerpensioen niet relevant voor mij.

27. Ik verdien genoeg, als mijn partner overlijdt heb ik geen extra uitkering van partnerpensioen nodig, daarom is partnerpensioen niet relevant voor mij.
28. Wanneer mijn partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, moet dat aan mij gemeld worden.
29. Wanneer mijn partner overlijdt, is mijn inkomen niet zijn/ haar verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.
Helemaal mee oneens	mee oneens	niet mee eens/oneens	mee eens	helemaal mee eens	n.v.t
0	0	0	0	0	0
30. Wanneer ik in de toekomst overlijdt of mijn partner in de toekomst overlijdt, hebben wij niet zoveel geld nodig, daarom is partnerpensioen voor ons niet relevant.
31. Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.
32. Ik leef met de dag, niemand weet wat er morgen gaat gebeuren, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.
33. Door het woord 'pensioen' in de term *partnerpensioen* heb ik het idee dat het nu nog niet relevant voor mij is, ik ervaar geen tijdsdruk om het te regelen of mij in het partnerpensioen te verdiepen.
34. Ik heb geen vertrouwen meer in het Nederlandse pensioensysteem, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.
35. De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.
36. Mijn partner en ik hebben geen kinderen daarom ervaar ik het partnerpensioen als niet relevant voor ons.

D.

Indien vraag 15= 1,2

29a). U heeft aangegeven dat u het (helemaal) oneens bent met de stelling 'ik heb veel kennis over partnerpensioen'. Hieronder wordt hiervoor een aantal mogelijke redenen gegeven. Wilt u aangegeven welke redenen voor u van toepassing zijn, minimaal 1 en maximaal 5 redenen.

- Dat de pensioenen in Nederland goed geregeld zijn is de verantwoordelijkheid van de overheid, werkgevers en de pensioenfondsen/ verzekeraars, dus mijn partnerpensioen ook.
- Ik ga ervan uit dat als het zo zou zijn dat het partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn ik dat wel zou horen bijvoorbeeld via mijn collega's.
- Pensioenen zijn nu nog niet van belang voor mij, daar verdiep ik mij later wel in en regel het dan.
- Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.
- Ik weet niet waar ik informatie over partnerpensioen kan krijgen, daarom verdiep ik mij er niet in.

- f). Aangezien pensioen niet iets is wat ik kan kiezen, ga ik ervan uit dat het goed geregeld is.
- g). Het inkomen van mijn partner is niet mijn verantwoordelijkheid wanneer ik kom te overlijden.
- h). Als ik zou weten hoeveel geld ik later nodig zou hebben, zou ik me er meer in verdiepen.
- i). Mijn partner verdient genoeg, als ik overlijdt heeft hij/zij geen partnerpensioen van mij nodig.
- j). Ik verdien genoeg wanneer mijn partner overlijdt heb ik geen partnerpensioen van hem/ haar nodig.
- k). Nederland heeft een goed pensioenstelsel, ik ga ervan uit dat mijn partnerpensioen goed geregeld is.
- l). Ik heb niet veel kans vroeg te overlijden, daarom is partnerpensioen voor mij niet relevant.
- m). Wij hebben geen kinderen, daarom is partnerpensioen voor ons niet relevant.
- n). Mochten mijn partner of ik overlijden in de toekomst dan hebben wij niet zoveel geld nodig.
- o). Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.
- p). Ik leef met de dag, niemand weet wat er morgen gaat gebeuren, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.
- q). Door het woord 'pensioen' in de term *partnerpensioen* heb ik het idee dat het nu nog niet relevant voor mij is, ik ervaar geen tijdsdruk om het te regelen.
- r). Ik heb geen vertrouwen meer in het Nederlandse pensioensysteem, ik regel het partnerpensioen zelf.
- s). De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.
- i). Anders, namelijk;

Indien bij vraag a meer dan één reden aangegeven;

b). Wilt u de redenen die u bij de vorige vraag heeft aangegeven, nummeren in volgorde van belangrijkheid, waarbij 1 voor u de meest belangrijk reden is, waarom u zich niet in het partner pensioen heeft verdiept.

E.

Indien vraag 15= 4,5.

30a). U heeft aangegeven dat u het (helemaal) eens bent met de stelling 'ik heb veel kennis over partnerpensioen'. Hieronder wordt hiervoor een aantal mogelijke redenen gegeven. Wilt u aangegeven welke redenen voor u van toepassing zijn, minimaal 1 en maximaal 5.

- a). Het partnerpensioen, voor mijn partner, is mijn verantwoordelijkheid.
- b). Ik vind het belangrijk dat mijn partner in de toekomst verzorgd achterblijft wanneer ik er niet ben.
- c). Ik realiseer me dat partnerpensioen iets is waar ik me nu mee bezig moet houden, en niet iets is voor in de toekomst.
- d). Ik maak mij zorgen over het Nederlandse pensioenstelsel.
- e). Mijn partner heeft niet genoeg eigen inkomen.
- o). Anders, namelijk;

Indien bij vraag a meer dan één reden aangegeven;

b). Wilt u de redenen die u bij de vorige vraag heeft aangegeven, nummeren in volgorde van belangrijkheid, waarbij 1 voor u de meest belangrijk reden is, waarom u zich in het partner pensioen heeft verdiept.

Categorieën

Verantwoordelijkheid:

- Wanneer ik overlijdt, is de financiële situatie van mijn partner, de verantwoordelijkheid van: (overheid, werkgever, pensioenfonds/verzekeraar, mijzelf, mijn partner)
- Wanneer mijn partner overlijdt, is mijn de financiële situatie, de verantwoordelijkheid van: (overheid, werkgever, pensioenfonds/verzekeraar, mijzelf, mijn partner)
- Wanneer mijn partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, moet dat aan mij gemeld worden.
- Wanneer ik overlijdt, vind ik het inkomen van mijn partner niet mijn verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij er niet in.
- Wanneer mijn partner overlijdt, is mijn inkomen niet zijn/ haar verantwoordelijkheid, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.

Aanname:

- Ik ga ervan uit dat als het partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn ik dat wel zou horen bijvoorbeeld via mensen uit mijn omgeving.
- Pensioen in Nederland is goed geregeld, ik ga er daarom vanuit dat ook het partnerpensioen goed geregeld is.
- Aangezien ik mijn pensioen niet zelf kan kiezen, ga ik ervan uit dat alles goed geregeld is.
- Ik heb altijd premie betaald, daarom ga ik ervan uit dat het partnerpensioen goed geregeld is.
- Ik leef met de dag, niemand weet wat er morgen gaat gebeuren, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.

Relevantie:

- Ik weet niet hoeveel geld ikzelf of mijn partner in de toekomst nodig hebben, daarom interesseert mij de hoogte van het partnerpensioen ook niet.
- Ik ben niet bezig met mijn dood, daarom heb ik partnerpensioen nooit relevant gevonden.
- Mijn partner verdient zelf genoeg, daarom is partnerpensioen niet relevant voor mij.
- Ik verdien genoeg, als mijn partner overlijdt heb ik geen extra uitkering van partnerpensioen nodig, daarom is partnerpensioen niet relevant voor mij.
- Ik leef met de dag, niemand weet wat er morgen gaat gebeuren, daarom vind ik partnerpensioen niet relevant.
- Door het woord 'pensioen' in de term *partnerpensioen* heb ik het idee dat het nu nog niet relevant voor mij is, ik ervaar geen tijdsdruk om het te regelen of mij in het partnerpensioen te verdiepen.
- Mijn partner en ik hebben geen kinderen daarom ervaar ik het partnerpensioen als niet relevant voor ons.

Systeem:

- Ik heb wel geprobeerd om me in het partnerpensioen te verdiepen, maar het is te ingewikkeld.
- Ik weet niet waar ik informatie zou kunnen vinden over partnerpensioen, daarom verdiep ik mij er niet in.
- Ik heb geen vertrouwen meer in het Nederlandse pensioensysteem, daarom verdiep ik mij niet in partnerpensioen.
- De bedragen op mijn pensioenoverzicht zijn abstract en zeggen mij niets, daarom verdiep ik mij er verder niet in.

III Antwoorden openvragen

Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

pre master gezondheidswetenschappen 1

Heeft u op dit moment betaald werk?

• afgekeurd	1
• arbeidsongeschikt	12
• beide: in loondienst voor 36 uur en zzper	1
• bijbaan	1
• ex zelfstandig ondernemer/werkzoekend	3
• free lance	3
• gastouder	1
• gepensioneerd	5
• huisvrouw	1
• In loondienst én zelfst.ondernemer	1
• in ziektewet uitkering	1
• obu	1
• Oproepkracht + Student	1
• partime	1
• student	2
• student,thuismoeder,man heeft eigen zaak	1
• werkloos	2
Totaal	38

Wanneer ik overlijdt is het partnerpensioen van mijn partner de verantwoordelijkheid van:

• erfenis	1
• geen partner	1
• weet niet	1

U heeft aangegeven dat u het (helemaal) oneens bent met de stelling 'ik heb veel kennis over partnerpensioen'. Hieronder wordt hiervoor een aantal mogelijke redenen gegeven. Wilt u aangegeven welke redenen voor u van toepassing zijn, minimaal 1 en maximaal 5 redenen.

• Alles is te ingewikkeld en heb geen vertrouwen meer in pensioenfondsen terwijl je toch verplicht moet deelnemen	1
• Ben gewoon te jong	4
• de regels verranderen steeds en tegen de tijd dat wij pensioen krijgen kan de pot wel eens leeg zijn	3
• heb bijna niet gewerkt en daar door ook geen recht erop	1

- heb een persoon die dit regeld voor mij 1
- het is goed geregeld en dan kan ik het laten rusten 1
- Het lijkt allemaal nog ZO ver weg dat het steeds een vergeetpunt is 2
- ik denk dat ik er geen recht op heb 1
- ik heb geen flauw idee waar het over gaat bij partnerpensioen dus ik heb mij er nog nooit in verdiept. Gemakzucht denk ik 1
- ik heb weinig tot geen informatie gehad en hoe ik mijn partnerpensioen moet regelen en wat het inhoudt. 4
- ik wil niet betalen voor dingen waar ik misschien niet eens gebruik van maak ik leef nu 1
- kdenk er wel vaak over, maar heb me er nog steeds niet mee bezig gehouden 2
- lastige materie dit niet steeds precies in mijn hoofd zit. We wonen nu samen zonder financieel contract maar dit gaat wijzigen wanneer we een huis gaan kopen. 1
- lastige vraag 1
- mijn man heeft pensioenbreuk, bij mijn werkgever is er bijna niets geregeld, in het verleden helemaal niet betaald vanwege deeltijd, dus bij ons is de situatie wat pensioen betreft dramatisch. gelukkig en eigen huis zonder hypotheek en ze... 1
- mijn man regeld dat 1
- mijn partner zoekt dit soort zaken altijd tot op de bodem uit en regelt het dan voor ons beiden 1
- naar mijn weten is het goed geregeld ik weet enkel de details niet meer. 1
- niet eerder van partnerpensioen gehoord 1
- niet in verdiept 1
- Partnerpensioen kost me in verhouding te veel. 1
- partnerpensioen hebben wij geregeld 1
- veel kennis is niet van toepassing, enige kennis maar evenveel als van 'normale' pensioen 1
- weet ik niet 1
- Wij hebben zelf wel het een en ander geregeld (om andere redenen dan bovengenoemd) 1
- wij komen nog niet in aanmerking voor partnerpensioen omdat we geen samenlevingscontract o.i.d. hebben, dus heb ik me er nog niet volledig in verdiept 1
- wonen nog niet zolang samen derhalve nog niet afhankelijk van elkaars inkomen 1
- zelf (vroeg)pensioenplanning verzekerd 1

U heeft aangegeven dat u het (helemaal) eens bent met de stelling 'ik heb veel kennis over partnerpensioen'. Hieronder wordt hiervoor een aantal mogelijke redenen gegeven. Wilt u aangegeven welke redenen voor u van toepassing zijn, minimaal 1 en maximaal 5.

- ik ben pensioendeskundige 1
- ik heb nog geen vaste partner 1

Heeft u nog aanvullende opmerkingen over dit onderwerp of over de vragenlijst?

- t is wat verdacht, al die ophef over pensioenen ...

- beetje kromme vragenlijst voor een thuiswonend iemand zonder partner
- dat het belachelijk is dat je verplicht pensioen op moet bouwen, want de pensioenfondsen doen ook maar wat met het geld
- De gehele vragen lijst gaat over mij en mijn partner die ik niet heb. Wellicht verstandig om in het begin te vragen naar een specifiekere situatie, er was niet veel keus!
- de laatste vraag vond ik erg moeilijk.
- DE OVERHEID GAAT ER MAAR VAN UIT DAT HET BIJ ELKE WERKGEVER GOED GEREGLD IS, MAAR UITEINDELIJK ZIJN WE BEIDEN WEDRKZAAM(GEWEEST) BIJ PARTICULIEREN BAZEN ZONDER ENIGE VORM VAN CAO
- Er werd gevraagd of ik mij verdiepte in het inkomen/partnerpensioen van mijn partner, hier had ik graag NVT in willen vullen aangezien mijn partner GEEN inkomen heeft. Deze keuze was er echter niet.
- heb op dit moment geen partner
- Heb zoals heel veel bouwvakkers meer pensioen willen sparen. Heb ook enkele jaren pensioen gespaard, maar heb dat stop moeten zetten. Doordat ik arbeidsongeschikt werd verklaard. En zo geen pensioen meer konden opbrengen. Hebben dus het ...
- ik ben een alleenstaande student die inwoont - mijn antwoorden zullen niet zeer relevant voor jullie onderzoek zijn, dit is niet goed gefilterd bij binnenkomst op deze vragenlijst
- ik ga het toch maar eens goed uitzoeken
- ik heb een ORV die ten name staat van de partner
- Ik miste het antwoord dat omschrijft hoe moeilijk het is om pensioenformuliere, dan wel overzichten te begrijpen. Dit is ook een reden waarom ik al snel afhaak wat betreft het zoeken van informatie wat betreft een partnerpensioen, want...
- Ik zou het prettig vinden als ik zelf mijn pensioen kon regelen en dat niet alles collectief zou moeten
- misschien kunu gelijk info over het partner pensioen verschaffen
- partnerspensioen wordt erg weinig over communiceert en uitleg geven dus pensioenfonds en verzekeraar hebben daar ook een rol in dat miste ik in alle mogelijkheden van keuzemogelijkheid
- Pensioen zijn rechten die men opbouwt tijdens je arbeidsjaren heb? er vertrouwen in dat ik over enkele jaren gewoon mijn pensioen ontvang waar iik al jaren hebt betaaldt.
- stel kortere vragen!!!!
- te veel gericht op vaste relaties
- Waarom is iedereen nu in eens bezich en maakt zich zorgen over de pensioenen toen de regering belasting ging innen over de pensioenen was er niet zo'n op hef
- wat is de bedoeling van deze vragenlijst

IV Kwalitatief onderzoeksverslag

Onderzoeksverslag:

Waarom mensen zich niet verdiepen in het partnerpensioen

Kwalitatief onderzoek in opdracht van Pensioekijker.nl

Publicatie : september 2010
Projectleider : Vivianne Collee
Kenniscgroep : Content Unit Financiën

Copyright: © afdeling Onderzoek **Consumentenbond/ Pensioenkijker.nl**

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	2.
1.1 Algemene samenvatting	2.
1.2 Noodzaak vervolg onderzoek	3.
2. Methode	4.
3. Resultaten	5.
4. Conclusies en aanbevelingen	8.
Referenties	9.
Appendix A	10.

1. Samenvatting

Algemene samenvatting

Onderzoek heeft aangetoond dat voor de meeste mensen het partnerpensioen na overlijden van de partner tegenvalt (Newcom/Pensioenkijsker.nl, 2009). Tevens blijkt uit onderzoek, dat de meeste mensen in Nederland een lage kennis hebben ten aanzien van het partnerpensioen (Centiq/Pensioenkijsker.nl, 2009). Binnen de Consumentenbond is onderzoek gedaan naar het partnerpensioen. Met dit onderzoek is geprobeerd een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag:

'Waarom verdiepen mensen zich niet in het partnerpensioen?'

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van kwalitatieve onderzoeksmethoden. Binnen de Consumentenbond zijn veertien interviews afgenomen waarbij gebruik is gemaakt van open-ended vragen. Hiervoor is gekozen aangezien deze wijze van onderzoek doen de grootste kans heeft alle mogelijke redenen, waarom men zich niet verdiept in het partnerpensioen, in kaart te brengen.

Het onderzoek berust op de aanname dat men weinig kennis heeft ten aanzien van hun pensioen en partnerpensioen. Deze aanname is gedaan vanwege de resultaten uit eerder gedaan onderzoek (Centiq/Pensioenkijsker.nl, 2009; Newcom/Pensioenkijsker.nl, 2009).

Uit de interviews kwam naar voren dat deze aanname gegrond was. Zo viel op dat wanneer er een vraag gesteld ten aanzien van het partnerpensioen, het antwoord vaak betrekking had op het ouderdompensioen. Dit was vooral het geval wanneer er gevraagd werd waarom men geen aandacht besteedde aan het partnerpensioen. Een veel gegeven antwoord was, dat men er naar zou kijken wanneer men ouder was en het pensioen dan relevanter voor hen zou zijn. Dit zou een legitiem excuus kunnen zijn voor het ouderdompensioen maar niet voor het partnerpensioen.

Tijdens het onderzoek werden door de respondenten vele verschillende redenen gegeven waarom zij zich niet in het partnerpensioen verdiepten. Na het bestuderen van deze uitkomsten bleek dat al deze losse redenen zijn op te delen in vier hoofdredenen.

Verantwoordelijkheid

De eerste reden die besproken wordt is het verantwoordelijkheidsgevoel. Het blijkt dat men zich niet verantwoordelijk voelt voor het partnerpensioen. Op de vraag wie dan wel verantwoordelijk is voor het regelen van het partnerpensioen werden vele verschillende antwoorden gegeven. Vaak werd door de respondenten aangegeven dat een externe instantie hiervoor verantwoordelijk is, zoals de overheid of het pensioenfonds, echter ook de partner zelf wordt vaak aangewezen als verantwoordelijke voor het regelen van het partnerpensioen.

Aanname

De tweede reden die kon worden geïdentificeerd, zijn de aannames die men doet ten aanzien van het pensioen en het partnerpensioen. Deze aannames leiden ertoe dat men zich niet verder verdiept in het pensioen en het partnerpensioen. In algemene zin kan er gezegd worden dat men aanneemt dat het partnerpensioen goed geregeld is. Hierdoor is er geen gevoel van urgentie om zich in het partnerpensioen te verdiepen. Het is bekend dat

wanneer men niet het gevoel heeft dat iets nu, vandaag geregeld moet worden, het überhaupt niet meer geregeld wordt. Zoals het gezegde gaat, van uitstel komt afstel.

Relevantie

Als derde belangrijke reden bleek dat men het partnerpensioen niet als relevant ervaart. Een gebrek aan gevoel van relevantie, heeft als logisch gevolg dat men zich niet in het partnerpensioen verdiept. Men beseft wel dat partnerpensioen op een dag belangrijk voor hen zou kunnen zijn, maar op dit moment is dat het niet. Wederom, is er geen gevoel van urgentie.

Systeem

Tot slot bleek uit de interviews dat een belangrijke reden, waarom men zich niet verdiept in het partnerpensioen, ligt in bij pensioenstelsel zelf. Uit de interviews bleek dat men simpelweg het pensioensysteem niet begrijpt. Bovendien is er door de media-aandacht voor pensioenfondsen waarmee het niet goed gaat, een verminderd vertrouwen in de pensioenfondsen. Men vertrouwt de informatie, die ontvangen wordt van deze pensioenfondsen niet, daarom verdiept men zich niet in deze informatie.

Noodzaak vervolgonderzoek

In het huidige onderzoek is tijdens het selecteren van de respondenten geprobeerd een zo divers mogelijke sample te gebruiken. De bevindingen van een kwalitatief onderzoek dat op deze wijze is uitgevoerd ($N=14$) kan echter nooit representatief zijn voor de gehele Nederlandse samenleving. Met het huidige onderzoek is wel getracht een theoretisch kader te creëren waar kwantitatief onderzoek op gebaseerd kan worden en waarbij het theoretisch kader kan worden getest.

Het huidige onderzoek vier duidelijke redenen heeft kunnen onderscheiden in de beantwoording van de onderzoeksvraag. Deze zijn echter hoofdredenen, die opgebouwd zijn uit verschillende individuele redenen. Deze individuele redenen zijn geclusterd in vier categorieën omdat ze berusten op eenzelfde thema (de individuele redenen zullen worden besproken in het hoofdstuk resultaten). Juist omdat er zoveel redenen zijn, is het nodig om kwantitatief onderzoek te verrichten. Wanneer deze verschillende individuele redenen, getest worden bij een grotere steekproef, leidt dit tot een specifiekere hoofdreden. Hierdoor kunnen oplossingen van het probleem beter geformuleerd en uitgewerkt worden.

De vier categorieën die onderscheiden worden in het huidige onderzoek zijn een stap in het beantwoorden van de vraag waarom mensen zich niet verdiepen in het partnerpensioen. Om deze vraag volledig te kunnen beantwoorden moet men weten welke hoofdreden voor de werkende Nederlander het belangrijkste is. Zoals hiervoor uiteengezet is, kan dit het beste gemeten worden aan de hand van een kwantitatief onderzoek, waarbij de resultaten van dit kwalitatieve onderzoek gebruikt worden als meetinstrumenten.

2. Methode

Voor het onderzoek zijn veertien interviews afgenomen bij werknemers binnen de Consumentenbond. In eerste instantie waren er profielen aangemaakt waar van iedere categorie in ieder geval één respondent aanwezig zou moeten zijn. De profielen waren aangemaakt op basis van diversiteit in leeftijd, geslacht en opleiding. De leeftijdscategorieën liepen van 20 tot 30, 31 tot 40, 41 tot 55 en 56 tot 65 jaar. De opleidingscategorieën waren verdeeld in hoog en laag opgeleiden. Hierbij werden WO en HBO opgeleiden gezien als hoog opgeleid en alle andere opleidingen als laag opgeleid.

Tijdens de interviews bleek echter dat deze profielen niet in alle gevallen relevant waren. Bij veel van de jongeren bleek bijvoorbeeld al snel dat het partnerpensioen niet op hen van toepassing is, omdat ze geen partner hebben. Bovendien waren de interviews vooral interessant wanneer de respondent een partner had en één van beiden parttime werkte. Niet alle respondenten bleken aan deze basisvoorwaarden te voldoen en zijn uit het onderzoek verwijderd. Hierdoor is uiteindelijk een aanpassing gemaakt binnen de profielen. Dit heeft vooral betrekking op de verdeling van de leeftijden. De verdeling tussen mannen en vrouwen en de verdeling van de hoog en laag opgeleiden is ongeveer gelijk gebleven (voor de profielen zie appendix A).

De interviews vonden plaats binnen verschillende locaties van het gebouw van de Consumentenbond, gevestigd in Den Haag. De vorm van de interviews waren gebaseerd op korte gesprekjes. Wanneer er een interviewstructuur zou worden gebruikt, zou er direct gevraagd moeten worden waarom een respondent geen kennis heeft over partnerpensioen. Dit zou aanvullend over kunnen komen, hetgeen de kwaliteit van de antwoorden niet ten goede komt. De interviews begonnen met een korte introductie van de onderzoeker, hierop volgde het gesprek, waarbij eerst korte gesloten vragen werden gesteld die steeds meer open-ended werden. Dit is bewust zo gedaan om een gesprek op gang te laten komen. De tijd die de interviews in beslag namen, was verschillend. Met sommige interviews bleek na tien minuten dat de onderzoeker alle informatie wel had. Dit was meestal het geval als men zo weinig kennis had van het partnerpensioen, dat de reden waarom men zich niet in verdiept had eigenlijk niet beantwoord kon worden. Zo wisten bijvoorbeeld sommige respondenten niet dat het partnerpensioen bestond, laat staan dat ze wisten wat het inhield. Andere gesprekken duurde meer dan een half uur. Dit waren vaak de oudere respondenten, die terugkeken op hun beweegredenen van vroeger.

3. Resultaten

De onderzoeksvraag van het huidige onderzoek luidt; *'Waarom verdiepen mensen zich niet in het partnerpensioen?'* De belangrijkste conclusie waarom men zich niet verdiept in het partnerpensioen is, zoals eerder gemeld, op te splitsten in vier hoofdredenen.

Allereerst blijkt dat men zich niet verantwoordelijk voelt voor het partnerpensioen. Op de vraag wie dan wel verantwoordelijk is voor het regelen van het partnerpensioen werden vele verschillen antwoorden gegeven. Het blijkt dat met name de jongere respondenten die hoger opgeleid zijn, de verantwoordelijkheid van een inkomen voor hun partner bij hun overlijden, vinden liggen bij de partner zelf. Daarentegen blijkt dat de jongeren die lager zijn opgeleid de verantwoordelijkheid vinden liggen bij de overheid.

Ten tweede blijkt dat men bepaalde aannames doet ten aanzien van het pensioen en daarmee tevens over het partnerpensioen, waardoor men zich niet verder in het partnerpensioen verdiept. In algemene zin is te zeggen dat men ervan uit gaat dat het pensioen goed geregeld is in Nederland. Bovendien blijkt uit de interviews dat men aanneemt dat wanneer het partnerpensioen niet goed geregeld zou zijn, men hierover iets te horen zou krijgen. Tevens blijkt dat veel van de geïnterviewde respondenten een beeld hebben van rijke ouderen, die meer dan genoeg geld tot hun beschikking hebben. Door dit beeld neemt men onbewust aan dat deze situatie voor hen ook zo zal zijn, hierdoor verdiept men zich niet in pensioen en daarbij ook niet in partnerpensioen. Bovendien blijkt dat, vanwege het feit dat men het pensioenfonds niet zelf kan kiezen en aangezien er altijd premie is betaald, er aangenomen wordt dat het pensioen en tevens het partnerpensioen goed geregeld is. Uit deze onderzoeksresultaten is de conclusie te trekken dat men geen verschil ervaart tussen het ouderdompensioen en partnerpensioen. Dit terwijl deze twee vormen van pensioen niet alleen sterk verschillen in hoogte, maar belangrijker nog, van inhoud en moment van relevantie in het leven van de werknemer.

Als derde belangrijke hoofdreden blijkt dat men het partnerpensioen in zijn geheel niet als relevant ervaart. Er werd tijdens de interviews aangegeven dat dit komt doordat men niet kan inschatten hoeveel geld zij in toekomst nodig hebben. Bovendien, kwam uit de interviews naar voren dat de bedragen die vermeld werden op het pensioenoverzicht te abstract zijn voor mensen. Een kader mist om de bedragen te kunnen interpreteren. Hierdoor is het bedrag dat op het pensioenoverzicht vermeld staat niet relevant voor de werknemer. Uit de interviews blijkt verder dat men niet graag aan hun eigen overlijden denkt. Wanneer men naar het pensioenoverzicht kijkt is dit niet het meest logische moment is om hier wel over na te gaan denken. Dit hangt samen met het feit dat door veel respondenten aangegeven wordt dat het woord pensioen in de term partnerpensioen, geen tijdsdruk levert om zich hierin te verdiepen. Tevens, blijkt dat wanneer er gevraagd wordt waarom de respondent weinig tot niks heeft geregeld in geval van overlijden, de reactie vaak is dat men met de dag leeft. 'Wie dan leeft wie dan zorgt' is een opmerking die veel gemaakt werd tijdens de interviews. Dit wordt als excuus gebruikt om het niet regelen van de financiële zaken goed te praten.

Tot slot blijkt een belangrijk hoofdthema, waarom men zich niet verdiept in het partnerpensioen, het systeem te zijn waarin partnerpensioen is geregeld. Uit de interviews blijkt dat men simpelweg het pensioensysteem niet snapt,

daarom interesseert men zich er niet voor. Bovendien, blijkt dat men niet weet waar informatie ten aanzien van het pensioen te verkrijgen is. Uit de interviews blijkt tevens dat vooral de lageropgeleide jongeren geen idee hebben wie het pensioen regelt. Dit is terug te zien in het feit de verantwoordelijkheid voor hun pensioen in hun ogen ligt bij andere instanties. Enkele respondenten hebben geen vertrouwen in het Nederlands pensioenstelsel en daarom verdiepen zij zich hier niet in.

4. Conclusies en aanbevelingen

De conclusie van het onderzoek is: Wanneer men wil dat mensen zich meer in het partnerpensioen gaan verdiepen, moeten er bepaalde dingen veranderen. De vier hoofdredenen zijn de eerste indicaties op welke punten de veranderingen moeten plaatsvinden. Het gevoel van eigen verantwoordelijkheid van de werknemer zal moeten worden aangesproken. Daarbij blijkt dat men nu een bepaald beeld heeft over pensioen en partnerpensioen, wat men als waarheid heeft aangenomen. Bovendien ervaart men geen persoonlijke relevantie rond partnerpensioen. Dit beeld ten aanzien van partnerpensioen zal moeten worden veranderd. Tevens zal het systeem waarop partnerpensioen is gebaseerd verduidelijkt moeten worden aan werknemers.

Het blijkt dat de onderzoeksvraag waarom mensen zich niet verdiepen in het partnerpensioen niet eenduidig is te beantwoorden. Alle factoren die hiervoor besproken zijn zorgen er samen voor dat mensen zich niet verdiepen in partnerpensioen. Kwantitatief onderzoek zal gedaan moeten worden om tot een duidelijker beeld te komen welke reden het belangrijkste is voor de Nederlandse bevolking om zich niet in het partnerpensioen te verdiepen. Pas nadat dit gedaan is kan er een campagne worden gestart om het partnerpensioenbewustzijn te vergroten.

Referenties

Centiq, Pensioen kijker.nl, Tns Nipo (2009). Nieuw meetinstrument; 'de pensioenbewustzijn-meter'

Newcom research & consultancy (2009) in opdracht van Pensioen kijker.nl. Hoe blijf je achter? Onderzoek naar de financiële situatie na echtscheiding en overlijden. Amsterdam

Appendix A

Totaal aantal afgenomen interviews 14

Verdeling geslacht:

- Vrouw 8
- Man 6

Verdeling opleidingsniveau:

- Laagopgeleid 7
- Hoogopgeleid 7

Verdeling leeftijd

- 20 tot 30 jaar 3
- 31 tot 40 jaar 5
- 41 tot 55 jaar 4
- 56 tot 65 jaar 2

Gecombineerde verdeling:

- Man, laag opgeleid, 40 t/m 55 jaar 1
- Man Laag opgeleid 55 t/m 65 jaar 1
- Man, hoog opgeleid, 20 t/m 30 jaar 1
- Man, hoog opgeleid, 30 t/m 40 jaar 1
- Man, hoog opgeleid, 40 t/m 55 jaar 1
- Man, hoog opgeleid, 55 t/m 65 jaar 1
- Vrouw, laag opgeleid, 20 t/m 30 jaar 2
- Vrouw, laag opgeleid, 30 t/m 40 jaar 2
- Vrouw, laag opgeleid, 40 t/m 55 jaar 1
- Vrouw, hoog opgeleid, 20 t/m 30 jaar 1
- Vrouw hoog opgeleid, 30 t/m 40 jaar 1
- Vrouw, hoog opgeleid, 40 t/m 55 jaar 1

V Referenties

Newcom research & consultancy (2009). Hoe blijf je achter? Onderzoek naar de financiële situatie na echtscheiding en overlijden. Amsterdam